

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän YTR:n vuosikertomus 2014

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja
TEM raportteja
32/2015

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

ISSN 1797- 3562

ISBN 978-952-227-990-3

KUVAILEHTI

Julkaisija
Työ- ja elinkeinoministeriö

Julkaisun nimi Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän YTR:n vuosikertomus 2014

Tekijät

Sarjan nimi ja numero Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja TEM raportteja 32/2015

Toimielimen asettamispäivä

ISSN verkkojulkaisu 1797- 3562

ISBN verkkojulkaisu 978-952-227-990-3

Kieli suomi

Kokonaissivumäärä 43

Julkaisun jakelu Verkkosivuilla PDF, www.tem.fi

Yhteyshenkilön nimi Christell Åström/Alueosasto

Hinta -

Asia- ja avainsanat

Tiivistelmä

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän toimintavuosi 2014 oli aktiivisen uudistumisen vuosi. Uudet teemaverkostot aloittivat toimintansa alkuvuodesta, jolloin myös YTR hyväksyi maaseutupoliittisen kokonaisohjelman ”Mahdollisuuksien maaseutu 2014-2020”.

YTR:n tavoitteena on viedä toimintaohjelmaa jatkossa yhä vahvemmin eteenpäin teemaverkostoissa sekä kytkeä valtakunnallinen hankehaku selkeämmin kokonaisohjelman tavoitteisiin. Tämä näkyy teemaverkostojen kokoonpanossa, jotka mukailevat toimintaohjelman teemakokonaisuuksia. Huhtikuussa YTR sai uuden pääsihteerin, kun Christell Åström nimettiin tehtävään.

Myös YTR:n kokouksia on uudistettu. Syksyllä jalkauduttiin Lempäälän kuntaan, missä kuultiin kuntasektorin näkökulmaa maaseutupolitiikassa. Kokouksiin osallistuttiin edelleen aktiivisesti. Loppuvuonna avattiin uudistetut maaseutupolitiikka.fi-sivut ja julkaistiin YTR:n maaseutupoliittiset painopisteet eduskuntavaaleihin. Vuoden aikana YTR edisti ja osallistui aktiivisesti kansainväliseen verkostoitumiseen ja kokemustenvaihtoon.

Maaseudun kehittämisen määrärahaa on leikattu merkittävästi. Määrärahasta ei avattu YTR:n valtakunnallista hankehakua syksyllä 2014, vaan rahoitus kohdistettiin teemaverkostoille ja muutamalle käynnissä olevalle jatkohankkeelle. Makeran puolelta avattiin hankehaku infraan ja liikennepalveluihin liittyviin teemoihin.

Maaseutupoliittinen toimenpideohjelma 2012–2015 on vuoden 2013 kyselyn ja marraskuussa 2014 tehdyn päivityskyselyn mukaan toteutunut monilta osin hyvin. Keskiössä on ollut maaseudun infrastruktuurin parantaminen ja elinkeinojen kehittäminen. Myös paikallisen kehittämisen toimintatapoja on vahvistettu ja edistetty lähidemokratian toimintamalleja. Maaseutukatsaus 2014 ja Maaseutu 2014 -barometri valmistuivat alkuvuonna 2014.

Alkuvuodesta YTR järjesti historian ensimmäisen Maaseutuakatemia. Akatemian tavoitteena oli lisätä päättäjien ja mielipidevaikuttajien tietoa maaseutuun liittyvistä Suomen tulevaisuuden menestystekijöistä sekä tarjota maaseututeemaan liittyvä keskustelun ja verkostoitumisen paikkaa. Maaseutuakatemia sai osallistujilta hyvän vastaanoton ja sitä onkin päätetty toteuttaa seuraavan kerran vuonna 2016.

YTR-verkostosta on osallistuttu kansallisen ja EU:n maaseutu- ja aluepolitiikan yhteensovittamiseen laajan työryhmätyöskentelyn kautta. Syksyllä järjestettiin maaseutuverkoston, MMM:n sekä YTR:n yhteinen road show viidellä eri paikkakunnalla; ”Yhteistyöllä menestystä - uusi maaseutuohjelma ja YTR kenttäkierroksella”.

Keväällä 2014 toteutetun organisaatiomuutoksen myötä maaseutu-, kaupunki- ja saaristopolitiikka muodostaa oman vastuualueensa TEM:n alueosastolla. Tämä on omalta osaltaan mahdollistanut entistä tiiviimpää yhteistyötä politiikkalohkojen välillä.

Joulukuussa valmistui selvitys kaupunki-, maaseutu- ja saaristopolitiikan kehittämistarpeista. Selvityksellä arvioidaan kaupunki-, maaseutu- ja saaristopolitiikan tehtäviä, roolia ja vaikuttavuutta osana kansallista aluekehittämistä.

PRESENTATIONSBLAD

Utgivare
Arbets- och näringsministeriet

Publikationens namn Landsbygdspolitiska samarbetsgruppens YTR:s
årsberättelse 2014

Författare

**Publikationsseriens namn och
löpande nummer** Arbets- och näringsministeriets publikationer
ANM Rapporter 32/2015

Datum då organet tillsattes

ISSN elektronisk publikation 1797- 3562

ISBN elektronisk publikation 978-952-227-990-3

Publikationens språk Finska

Sidantal 43

Distribution Publikationen som PDF, www.tem.fi

Kontaktpersonens namn Christell Åström/Regionavdelningen

Pris -

Ämnes- och nyckelord

Sammanfattning/referat

Landsbygdspolitiska samarbetsgruppens verksamhetsår 2014 präglades av aktiv förnyelse. Nya temanätverk inledde sin verksamhet i början av året då också samarbetsgruppen godkände det landsbygdspolitiska helhetsprogrammet "*Möjligheternas landsbygd 2014-2020*".

Landsbygdspolitiska samarbetsgruppens mål är att åtgärdsprogrammet i större utsträckning än tidigare ska genomföras i temanätverken och att den riksomfattande projektansökningen ska tydligare än tidigare kopplas till helhetsprogrammets målsättningar. Detta syns i temanätverkens sammansättningar, som följer åtgärdsprogrammets temahelhet. I april fick landsbygdspolitiska samarbetsgruppen en ny generalsekreterare då Christell Åström utnämndes till uppgiften.

Landsbygdspolitiska samarbetsgruppens möten har också genomgått förändringar. På hösten gjordes ett besök till Lempäälä kommun där man fick höra kommunsektorns synpunkter på landsbygdspolitiken. Mötesdeltagandet var fortsättningsvis aktivt. I slutet av året öppnades reviderade webbsidor landsbygdspolitik.fi och publicerades landsbygdspolitiska samarbetsgruppens prioriteringar med tanke på riksdagsvalet. Under året främjade landsbygdspolitiska samarbetsgruppen internationell nätverksbildning och internationellt informationsutbyte och deltog aktivt i dem.

Anslaget för utveckling av landsbygden har skurits ned betydligt. Landsbygdspolitiska samarbetsgruppen utlyste inte någon riksomfattande projektansökningsomgång för anslaget på hösten 2014, utan finansieringen riktades till temanätverk och till några pågående fortsatta projekt. Landsbygdens utvecklingsfond (Makera) utlyste en projektansökan kring teman infra och transporttjänster.

Enligt enkätundersökningen från 2013 och en ny enkätundersökning i november 2014 har genomförandet av det Landsbygdspolitiska åtgärdsprogrammet 2012–2015 framskridit väl till många delar. Fokuset har legat på förbättring av infrastrukturen och utveckling av näringarna på landsbygden. Också förfaranden för lokal utveckling har stärkts och närdemokratikoncept har främjats. Landsbygdsöversikten 2014 och Landsbygdsbarometern 2014 blev färdiga under första halvåret 2014.

I början av året arrangerade landsbygdspolitiska samarbetsgruppen den genom tiderna första landsbygdsakademin. Landsbygdsakademin syftade till att öka beslutsfattarnas och opinionsbildarnas kunskap om Finlands framtida framgångsfaktorer som har anknytning till landsbygden samt erbjuda ett forum för nätverksbildning och diskussion kring temat landsbygd. Landsbygdsakademin fick ett positivt mottagande av deltagarna, och ett beslut om att akademien ordnas nästa gång år 2016 har fattats.

Landsbygdspolitiska samarbetsgruppens nätverk har deltagit i sammanjämkandet av den nationella landsbygdspolitiken och EU:s landsbygds- och regionalpolitik genom ett omfattande arbetsgruppsarbete. På hösten arrangerade landsbygdsnätverket, jord- och skogsbruksministeriet och landsbygdspolitiska samarbetsgruppen gemensamt en road show på fem olika orter: "*Framgång för landsbygden en dialog inför den nya programperioden*".

I och med den omorganisation som genomfördes våren 2014 bildar landsbygds-, stads- och skärgårdspolitiken ett eget ansvarsområde på arbets- och näringsministeriets regionavdelning. Detta har för sin del möjliggjort ett mer intensivt samarbete mellan politikområdena.

I december blev utredningen om utveckling av stads-, landsbygds- och skärgårdspolitiken färdig. I utredningen granskas stads-, landsbygds- och skärgårdspolitikens uppgifter, roll och effektivitet som ett led i den nationella utvecklingen av regionerna.

SISÄLLYS

1	Yhteistyöryhmän ja sihteeristön toiminta	8
2	Maaseutupoliittinen ohjelmatyö	13
2.1	Kuudes maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma 2014–2020	13
2.2	Maaseutupoliittisen toimenpideohjelman 2012–2015 toteuttaminen ja seuranta.....	13
3	Teemakohtainen kehittämistyö verkostoissa	15
3.1	Kansalaistoiminta	15
3.2	Elämänlaatu (ELVI)	18
3.3	Maankäyttö ja infrastruktuuri	21
3.4	Elinkeinot ja osaaminen (MESI)	22
3.5	Ekosysteemipalvelut.....	24
3.6	Harvaan asuttu maaseutu (HAMA).....	27
3.7	Identitetsbaserat nätverk (IDNET).....	29
4	Maaseutututkimuksen ja –osaamisen vahvistaminen	33
4.1	YTR-hankkeet	33
4.2	Maaseutukatsaus 2014 sekä Maaseutu 2014 -barometri ja siihen kytkeytyvät verkkoartikkelit	36
5	Maaseututoimijoiden kansallisen ja kansainvälisen verkostoitumisen ja kokemustenvaihdon edistäminen	37
5.1	Maaseutuakatemia	37
5.2	Hanke- ja verkostotapaaminen Naantalissa	38
5.3	Kansainvälinen toiminta	39
6	Maaseutuvaikutusten arvioinnin kehittäminen ja käyttöönoton edistäminen ja seuranta.....	40
7	Paikallisen kehittämisen rakenteiden ja työtapojen vahvistaminen	41
8	Maaseudun, saariston ja kaupungin vuorovaikutuksen ja yhteistyön edellytysten parantaminen sekä kansallisen ja EU:n maaseutu- ja aluepolitiikan yhteensovittamiseen osallistuminen.....	41
9	Julkaisut	42

1 Yhteistyöryhmän ja sihteeristön toiminta

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä uudistui vuoden 2014 aikana

Alkuvuodesta 2014 YTR:n toimintatapojen kehittäminen konkretisoitui käytäntöön. Uudet teemaverkostot aloittivat toimintansa alkuvuodesta ja YTR hyväksyi maaseutupoliittisen kokonaisohjelman 2014–2020. YTR:n tavoitteena on ollut viedä toimintaohjelmaa jatkossa yhä vahvemmin eteenpäin teemaverkostoissa, joissa kohtaavat paikallis- ja aluetason toimijat sekä ministeriöiden virkamiehet. Tämä näkyi selvästi uusien teemaverkostojen kokoonpanossa, jotka mukailevat toimintaohjelman teemakokonaisuuksia. Tavoitteena on joustava, poikkisektoraalinen ja muuttuviin tilanteisiin nopeasti reagoiva verkostotyömalli. Maaseutupolitiikan toimeenpanossa politiikka-, kehittäjä-, tutkija- ja viranomaistoimijoiden, yrittäjien sekä kansalaisyhteiskunnan yhteistyö on rakennettu entistä tiiviimmäksi.

Myös YTR:n kokouksia pyrittiin uudistamaan. Syyskuussa jalkauduttiin Lempäälän kuntaan, missä kuultiin kuntasektorin näkökulmaa maaseutupolitiikassa. Loppuvuonna julkaistiin YTR:n maaseutupoliittisia painopisteitä vuoden 2015 käytävien eduskuntavaalien keskustelun avaukseksi.

YTR:n kokoonpano 31.12.2014

Puheenjohtajana jatkoi kansliapäällikkö Jaana Husu-Kallio maa- ja metsätalousministeriöstä. Varapuheenjohtajana toiminut kehitysjohtaja Jukka Mäkitalo työ- ja elinkeinoministeriöstä siirtyi alueosastolta energiaosastolle, eikä TEM ole nimennyt hänen tilalleen varapuheenjohtajaa. Mäkitalon varajäseneksi on nimetty ylitarkastaja Mari Anttikoski työ- ja elinkeinoministeriöstä.

Muut jäsenet (henkilökohtaiset varajäsenet merkitty sulkeisiin) olivat:

ylitarkastaja Harri Ahlgren, työ- ja elinkeinoministeriö (ylitarkastaja Mari Anttikoski)
hallitusneuvos Lippe Koivuneva (neuvotteleva virkamies Marja Taskinen)
maatalousneuvos Taina Vesanto, maa- ja metsätalousministeriö (1. neuvotteleva virkamies Sirpa Karjalainen ja 2. ylitarkastaja Sanna Sihvola)
neuvotteleva virkamies Ville Schildt, maa- ja metsätalousministeriö (ylimetsänhoitaja Matti Heikurainen)
lainsäädäntöneuvos Jyri Inha, valtiovarainministeriö (budjettineuvos Kirsti Vallinheimo)
neuvotteleva virkamies Anne-Marie Välikangas, valtiovarainministeriö (neuvotteleva virkamies Ville-Veikko Ahonen)
kulttuuriasiainneuvos Kirsi Kaunisharju, opetus- ja kulttuuriministeriö (ylitarkastaja Riina Vuorento)
neuvotteleva virkamies Riitta Viren, liikenne- ja viestintäministeriö
erikoistutkija Kari Gröhn, sosiaali- ja terveysministeriö (neuvotteleva virkamies Liisa Heinämäki)
ylitarkastaja Rainer Lahti, ympäristöministeriö (ylitarkastaja Tarja Haaranen)
ympäristöneuvos Harry Berg, ympäristöministeriö (ylitarkastaja Tapio Heikkilä)
ylitarkastaja Maria Wakeham-Hartonen, oikeusministeriö (erikoissuunnittelija Niklas Wilhelmsson)
päällikkö Tarja Mankkinen, sisäministeriö
opetusneuvos Anne Liimatainen, Opetushallitus (opetusneuvos Aapo Koukku)
erikoistutkija Sakari Karvonen, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL
yksikön päällikkö Pekka Kärkkäinen, Pohjois-Savon ELY-keskus (kehittämispäällikkö Anne Ristioja, Lapin ELY-keskus)

maakuntajohtaja Asko Peltola, Etelä-Pohjanmaan liitto (aluekehityspäällikkö Eira Varis, Pohjois-Karjalan liitto)
kehitys- ja strategiapäällikkö Marja-Riitta Vest, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto (neuvotteleva virkamies Tapio Saavalainen, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto)
erityisasiantuntija Taina Väre, Suomen Kuntaliitto (kehittämispäällikkö Jarkko Huovinen)
toiminnanjohtaja Antti Sahi, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK (johdon erityisavustaja Paula Viertola)
ombudsman Rikard Korkman, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC (verkställande direktör Kim Nordling ProAgria, Svenska lantbrukssällskapens förbund)
elinkeinopoliittinen asiantuntija Auli Korhonen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK (elinkeinopoliittinen asiantuntija Sauli Hievanen)
puheenjohtaja Håkan Nystrand, STTK/Metsäalan Asiantuntijat METO (yhteiskuntasuhdepäällikkö Jukka Ihanus, Toimihenkilökeskuszestö STTK)
toiminnanjohtaja Jyrki Wallin, Akava/Agronomiliitto (toiminnanjohtaja Tapio Hankala, Akava/ Metsänhoitajaliitto)
toimitusjohtaja Erkki K. Mäkinen, Suomen Yrittäjät (elinkeinoasioiden päällikkö Susanna Kallama)
maaseutuyrittäjä Tarja Tornio, saaristoasiain neuvottelukunta (projektinjohtaja Annalena Sjöblom)
FT Jouni Ponnikas, Kainuun liitto, Maaseututkijat/MUA-yhdistys (FTT Kaisu Kumpulainen)
rehtori Jussi Huttunen, Arene Oy (yliopettaja Jyrki Kataja)
palveluryhmäpäällikkö Hannu Heikkilä, ProAgria Keskusten Liitto (toiminnanjohtaja Mirja Hellstedt, Maa- ja kotitalousnaisten Keskus)
kirkkoherra Lauri Jäntti, Lapinlahden seurakunta (apulaisjohtaja Marja Kantanen, Kirkkohallitus)
toiminnanjohtaja Paula Yliselä, Maaseudun Sivistysliitto (koulutussuunnittelija Vaula Hacklin)
johtaja Ritva Toivonen, Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio (tulosalueen päällikkö Jouko Lehtoviita)
rektor Björn Wallén, Svenska studiec centralen (kunnanjohtaja Mikko Ollikainen, Maa- lahden kunta)
direktör Agneta Eriksson, Sydkustens Landskapsförbund (Holger Wickström)
pääsihteeri Risto Matti Niemi, Suomen Kylätoiminta (puheenjohtaja Eero Uusitalo)
Leader-asiamies Heli Walls (Leader-asiamies Kim Smedslund)

Sihteeristön kokoonpano ja toiminta

Sihteeristön puheenjohtajana toimii pääsihteeri ja siihen kuuluvat apulaispääsihteerit ja jäsenet, yhteensä 30. Sihteeristön toiminta on avointa siten, että sihteeristön jake-
lulistalle voivat ilmoittautua kiinnostuneet ja heillä on myös mahdollisuus osallistua
kokouksiin. Listoja päivitetään jatkuvasti tarpeen mukaan. Sihteeristön kokousten
lisäksi on vuoden aikana järjestetty kaksi sihteeristölle kohdistettua sparrauspäivää,
missä on käsitelty mm. verkoston toiminta sekä viestintä-asioita. Sihteeristö voi osal-
listua YTR:n kokouksiin.

Sihteeristön kokoonpano

Backa Peter, specialsakkunnig, YTR, Identitetsbaserat nätverk/ SSC
Backgren Ann-Sofi, vikarierande verksamhetsombud på SSC
Hakkarainen Ritva, ylitarkastaja, TEM
Häme Liisa, apulaispääsihteeri YTR, toiminnanjohtaja, Päijänne Leader
Jänis Laura, maaseutuylitarkastaja, TEM
Kettunen Marika, erikoistutkija, Elämänlaatuverkosto/ Terveyden ja hyvinvoinninlai-
tos
Kuhmonen Hanna-Mari, maaseutuylitarkastaja, TEM
Kujala Päivi, apulaispääsihteeri YTR, johtaja, Maaseutuverkostoyksikkö
Lahti Rainer, ylitarkastaja, YM
Lukkari Tarja, erityisasiantuntija, Harvaan asutun maaseudun verkosto/ Kajaanin
ammattikorkeakoulu
Markkola Juha-Matti, verkostoasiamies, MMM, Maaseutuverkostopalvelut -yksikkö
Martikainen Reijo, ylitarkastaja, Maaseutuvirasto
Matila Airi, erityisasiantuntija, Ekosysteemipalvelut verkosto/Tapio
Perheentupa Tuomas, kehittämisjohtaja, Suomen Kylätoiminta ry.
Pihlaja Ritva, erityisasiantuntija, Kansalaistoiminnan verkosto/ OK Opintokeskus
Pitkänen Kati, erikoistutkija, Ekosysteemipalvelut verkosto/ SYKE
Rantala Salla, tutkija, Ekosysteemipalvelut verkosto/ SYKE
Rutanen Juha, erityisasiantuntija, Elinkeinot ja osaaminen verkosto/Helsingin yliopis-
ton Ruralia-instituutti
Selkäinaho Marianne, maaseutuylitarkastaja, MMM, Kehittämisyksikkö
Seppänen Raija, yliarkkitehti, MMM, Ruokaosasto
Sihvola Sanna, neuvotteleva virkamies, MMM, Ruokaosasto
Siirilä Heli, erityisasiantuntija, Maankäyttö- ja infrastruktuuriverkosto/ Levón-instituutti
Talvitie Heli, erityisasiantuntija, Elämänlaatu verkosto/OKM
Valtari Heidi, erityisasiantuntija, Elinkeinot ja osaaminen verkosto/ Turun yliopiston
Brahea-keskus
Väre Taina, erityisasiantuntija/ Suomen Kuntaliitto
Viertola Paula, johdon erityisavustaja, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK
ry
Vihinen Hilikka, apulaispääsihteeri YTR, professori MTT
Viljanen Kirsi, lähiruokakoordinaattori MMM
Wahlsten Camilla, apulaispääsihteeri YTR, toiminnanjohtaja/ Finlands Svenska 4H
Åström Christell, pääsihteeri YTR / TEM

Kokoukset

Vuoden 2014 aikana pidettiin neljä YTR:n kokousta (14.2., 22.5., 23.9. ja 9.12.). Keskimäärin kokouksin osallistui 22 jäsentä/varajäsentä (vaihteluväli 17–29). Lisäksi kokouksiin osallistui YTR:n sihteeristön jäseniä ja muita asiantuntijoita (36 eri henkilöä). Syyskuun kokous oli koko päivän kestävä retkikokous, joka järjestettiin Lempälän kunnassa. Aamupäivän aikana YTR kuuli kunnan edustajien esityksiä ajan-kohtaisista asioista ja meneillään olevasta lähidemokratiahankkeesta.

YTR:n sihteeristö kokoontui vuoden mittaan 8 kertaa (30.1., 11.3., 8.4., 28.4., 9.5., 8.9., 21.10. ja 25.11.). Kokouksiin osallistujien määrä vaihteli noin 14–23 henkilön välillä.

Kokousten lisäksi pidettiin sihteeristön sparrauspäiviä 9.6. ja 29.9. Kesäkuun sparrauspäivänä paneuduttiin verkostosparraukseen Timo Järvensivun johdolla. Lisäksi pohdittiin viestinnän kehittämistä ja maaseutupolitiikka.fi-verkkosivujen uudistusta.

Syyskuun sparrauspäivässä keskustelua verkostojen toiminnasta ja toimivuudesta jatkettiin. Keskustelun pohjana oli erityisasiantuntijoille tehdyn kyselyn kooste, joka oli etukäteen jaettu osallistujille. Iltapäivällä Hanna-Mari demonstroi ja ohjeisti, miten uutta kaupunki-maaseutuluokitusta voi hyödyntää Karpalo-karttapalvelun kautta.

Syyskuun sparrauspäivässä valokuvaaja Aleksi Malinen kuvasi osallistujat. Valokuvia käytetään eri viestintäyhteyksissä, mm. maaseutupolitiikka.fi-sivuilla.

YTR:n viestinnän kehittäminen

Vuoden 2014 aikana uudistettiin www.maaseutupolitiikka.fi-verkkosivut vuorovaikutteisemmiksi ja palvelemaan paremmin teemaverkostojen viestintätarpeita. Verkkosivujen kasvojenkohotuksen toteutti nykyinen palvelun tuottaja Poutapilvi Oy. Osa vanhoilla verkkosivuilla olleista tiedoista siirrettiin www.tem.fi/maaseutu -sivuille ja päällekkäisyyksiä poistettiin. Uudistetuilla sivuilla on uusi raikas ilme, joka on saanut paljon kehuja. Sivuston sisällöntuotto myös herätettiin henkiin pitkän hiljaiselon jälkeen. Haasteena on viestinnän kehittäminen ja strateginen suunnittelu sekä verkkosivujen sisällöntuotannon koordinointi, sillä siihen ei ole varattu ja osoitettu henkilöresursseja enää vuoden 2013 jälkeen, kun TEM:ltä ei ole saatu lupaa palkata tiedottajaa.

Viestintätoimenpiteenä vuonna 2014 oli myös Maavara-liitelehden julkaiseminen, jossa YTR oli mukana EU:n maaseutuohjelman viestinnän kumppanina. Lehti julkaistiin Helsingin Sanomien, Keskisuomalaisen ja Kalevan välissä helmikuussa. Levikki oli 491 000, minkä lisäksi painettiin oma painos maaseutuverkoston käyttöön. Lehden tuotannosta vastasi VCA. Alueet toimittivat aktiivisesti juttuaiheita, ja kokoon saatiin ajankohtainen ja puhutteleva kattaus maaseudun kehittämisen teemoja. Landsbygd i utveckling, julkaistiin myös ruotsiksi Landsbygdens Folkin välissä omalla painoksenaan.

Henkilöstöasiat

Vuoden 2014 ensimmäisessä kokouksessaan YTR nimesi kaksi uutta apulaispääsihteeriä: toiminnanjohtaja Liisa Hämeen Päijänne Leaderistä ja toiminnanjohtaja Camilla Wahlstenin ruotsinkielisestä 4H:sta. Apulaispääsihteereinä jatkoivat edelleen myös professori Hilikka Vihinen MTT:stä, ja maaseutuverkostoyksikön johtaja Päivi Kujala.

Alkuvuodesta apulaispääsihteerit toimivat YTR:n pääsihteerin tehtävissä. Christell Åström aloitti erityisasiantuntijana TEM:ssä maaliskuun puolessa välissä. Åström nimettiin YTR:n pääsihteeriksi 15.4.2014.

YTR:n sihteerin tehtäviä on alkuvuodesta lähtien hoitanut Ritva Hakkarainen. Muut YTR:n ydintiimiläiset työ- ja elinkeinoministeriössä vuonna 2014 olivat Laura Jänis ja Hanna-Mari Kuhmonen.

Maaseudun kehittämisen määrärahoihin kohdistetut leikkaukset

Maaseudun kehittämisen määrärahaa (mom. 32.50.62) leikattiin vuoden aikana merkittävästi. Vuonna 2014 momentti oli 2 273 000 euroa, vuonna 2015 enää 1 623 000 euroa. Määrärahasta reilu miljoona euroa on kylätoiminnan valtionapua. Leikkaus on kohdistunut YTR:n valtakunnallisiin hankkeisiin ja leikkauksesta johtuen syksyllä 2014 ei momentilta avattu uutta hankehakua, vaan rahoitus kohdistettiin YTR:n teemaverkostoille ja muutamalle muulle jatkohankkeelle, johon edellisenä vuonna oli sitouduttu. Valtiovarainministeriön marraskuussa 2014 julkaistun vuoden 2015 talousarvioesityksen täydennyksessä muutettiin edelleen maaseuturahamomenttia niin, että se mahdollistaa määrärahan käytön saaristoasiain neuvottelukunnan toimintaan ja saaristopolitiikan toimenpideohjelman mukaisiin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin.

2 Maaseutupoliittinen ohjelmatyö

2.1 Kuudes maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma 2014–2020

Syksyllä 2012 käynnistynyt YTR:n kuudennen maaseutupoliittisen kokonaisuohjelman valmistelu saatiin päätökseen helmikuussa 2014, jolloin YTR hyväksyi uuden kokonaisuohjelman kokouksessaan 14.2.2014. Mahdollisuuksien maaseutu – maaseutupoliittisen kokonaisuohjelman 2014-2020 sisältörunko muotoutuu siten, että ohjelmassa on viisi teemakokonaisuutta ja kunkin teeman alussa tahtotila vuoteen 2020 mennessä. Teemojen yhteyteen on laadittu yhteensä 63 konkreettista, maaseudun kehittämisen kannalta tärkeää toimenpidettä ja kuhunkin toimenpiteeseen kirjattu keskeisimmät toimenpiteen toteuttamisesta vastuussa olevat tahot. Teemat ovat poikkihallinnollisia ja toimenpiteiden toteuttaminen vaatii toimijoiden yhteistyötä eri tasoilla. Kokonaisuohjelma ja sen toteutumista edistävät teemat ja toimenpiteet on jäsennetty seuraavasti:

- 1) Osallisuus ja lähidemokratia
- 2) Asuminen ja palvelut
- 3) Infrastruktuuri ja maankäyttö
- 4) Elinkeinot ja osaaminen
- 5) Ekosysteempipalvelut

Lisäksi kokonaisuohjelma sisältää ohjelman toteuttamista ja paikkaperustaisen maaseutupolitiikan rakenteita sekä maaseutupolitiikan verkoston kansainvälisen yhteistyön toimintastrategiaa 2014-2020 käsittelevät luvut.

Ohjelma julkaistiin keväällä 2014 TEM:n julkaisusarjassa suomeksi ja ruotsiksi.

Maaseutupoliittisen kokonaisuohjelman toimeenpano on edennyt vuonna 2014 mm. osana teemaverkostojen työtä. Pääsihteeri ja apulaispääsihteerit ovat syksyn 2014 aikana käyneet eduskuntapuolueiden kanssa keskusteluja kokonaisuohjelman toimenpiteistä.

2.2 Maaseutupoliittisen toimenpideohjelman 2012–2015 toteuttaminen ja seuranta

Työ- ja elinkeinoministeriö hyväksyi 26.6.2012 maaseutupoliittisen toimenpideohjelman vuosille 2012–2015. Ohjelman toimenpiteitä on toteutettu poikkihallinnollisesti ja julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyöllä. Toimenpideohjelman mukaan YTR antaa hallituksen hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmälle (HALKE) määräajoin selvityksen ohjelman toteutuksesta.

Lokakuussa 2013 työ- ja elinkeinoministeriön lähettämällä yhteisellä kyselyllä selvitettiin kaupunki-, maaseutu- ja saaristopolitiikan toimenpideohjelmien toteutumisen tilannetta. Toteumatilanne raportoitiin alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunnalle ARNE:lle 13.3.2014. Työ- ja elinkeinoministeriö pyysi marras-joulukuussa 2014 päivityksiä lokakuussa 2013 toteutettuun kyselyyn kaupunkipoliittisen, maaseutupoliittisen ja saaristopoliittisen toimenpideohjelman toteumatilanteesta. Hallinnon- ja aluekehityksen ministerityöryhmä käsitteli ohjelmien toteumatilanteen tammikuussa 2015.

Vastausten perusteella toimenpideohjelmat ovat myötävaikuttaneet kaupunkien, maaseudun ja saariston elinkeinojen, innovaatiotoiminnan, palvelujen, infrastruktuu-

rin ja ympäristön sekä luonnonarvojen suojelun kehittymiseen ja saaneet laajasti aikaan kehittämistoimenpiteitä ja -hankkeita. Toimenpideohjelmilla on suunnattu alueiden kehittämiseen käytössä olevaa valtion, kuntien ja yksityisen sektorin sekä EU-rahoitusta päätyneellä ohjelmakaudella. Kolmea politiikkakokonaisuutta yhdistäviä teemoja ovat muun muassa kunta- ja palvelurakenteiden kehittäminen, rakennemuutoksen hallinta alueilla sekä puhtaan teknologian ja uusiutuvan energian kehittäminen.

Maaseutupoliittisen toimenpideohjelman 2012–2015 toteuttamisessa keskiössä on ollut maaseudun infrastruktuurin parantaminen ja elinkeinojen kehittäminen. Myös paikallisen kehittämisen toimintatapoja on vahvistettu ja edistetty lähidemokratian toimintamalleja.

Maaseutupoliittisen toimenpideohjelman lähtökohtana on, että maaseutu tunnustetaan yhtenä keskeisenä hyvinvoinnin ja tulevaisuuden kilpailukyvyn lähteenä. Ohjelmassa esitetään konkreettisia toimia maaseutualueiden uusiutumiskyvyn edistämiseksi ja niiden potentiaalin täysimääräiseksi hyödyntämiseksi.

Toimenpiteillä on muun muassa parannettu liikenne- ja tietoliikenneyhteyksiä, palvelujen saavutettavuutta ja laatua, kehitetty yrityspalveluita, vahvistettu lähiruokaa ja luomutuotantoon liittyvää liiketoimintaa sekä matkailua, edistetty metsien tarjoamien aineettomien palveluiden uudenlaista kestävästä käytöstä sekä luonnontuotealan edellytyksiä ja vahvistettu hajautetun, uusiutuviin energialähteisiin perustuvan energiantuotannon lisäämistä ja siihen liittyvien liiketoimintakonseptien kehittämistä. Lisäksi on alennettu kynnystä työllistymiseen, kohdennettu työvoimakoulutusta ja ammatillista koulutusta vastaamaan paremmin ammattien työvoiman kysyntää ja alueellisia tarpeita, lisätty joustavia koulutusmuotoja ja etätöiden mahdollisuuksia, edistetty maahanmuuttajien sijoittumista ja työllistymistä maaseutumaisille alueille sekä kehitetty paikallisen kehittämisen toimintatapoja.

Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmasta 2007–2013 sekä EU:n rakennerahasto-ohjelmista (EAKR, ESR) rahoitetuilla hankkeilla on edistetty toimenpideohjelman toteutumista. Esimerkkinä maaseutuyritysten neuvontapalvelujen kehittämishankkeet, elinkeinojen ja kärkiosaamialojen kehittämishankkeet, nuorisotakuun toteuttamista edistävät hankkeet, laajakaistahankkeet, uusiutuvan energian käyttöä tukevat neuvontahankkeet ja matkailun edistämiseen liittyvät kehittämishankkeet. Työvoiman maahanmuuton ESR-projektien kautta on rekrytoitu maaseutualueille kausi- ja maataloustyöntekijöitä sekä järjestetty alueilla maahanmuuttoon, kotouttamiseen ja pakolaisten vastaanottoon liittyviä info- ja koulutustilaisuuksia sekä tuettu kuntia pakolaisten vastaanotossa yhdessä maahanmuuttohankkeiden ja TE-toimiston kanssa. Ohjelmakaudella 2014–2020 haasteena tulee olemaan se, että rakennerahastojen (EAKR, ESR) varojen merkittävää leikkausta ei ole kompensoitu kansallisilla varoilla ja niiden osuus maaseudun kehittämisessä tulee vähenemään.

Kunnat ovat laatineet palvelustrategioita joko yksin tai seudullisesti. Maaseudun palveluohjelma on toteutettu Suomen Kuntaliiton koordinoimana verkostohankkeena. Eri hankkeiden avulla selkeytetään lähipalvelujen määrittelyä ja luodaan työväliteitä lähipalvelujen kehittämiseksi.

Lähidemokratiaa on vahvistettu paikallisilla hankkeilla. Paikallisen kehittämisen toimintatapoja on kehitetty sekä kylätoimintaa ja paikallista kehittämistä on vahvistettu palkkaamalla hankevaroin seudullisia kyläasiamiehiä maakunnallisen kyläasiamiehen lisäksi. Kylätoiminnan valtionapu on pysynyt viime vuodet samalla tasolla.

Biotalous on maamme innovaatiopolitiikan ja kasvun kärjistä selkeimmin se, jossa maaseutumaisilla alueilla on ratkaiseva rooli asetettujen kunnianhimoisten tavoitteiden saavuttamisessa. Uusiutuvaa energiaa on edistetty hankkeilla sekä alueellisilla energia- ja ilmastostrategioilla.

Alkutuotannon elinvoimaisuuden lisääminen, elintarvikeketjun kehittäminen ja paikallisen ruoan painoarvon lisääntyminen painottuu eri alueiden kehittämissuunnitelmissa, maakuntastrategioissa ja -ohjelmissa. Lähiruoka ja lyhyet jakeluketjut ja niiden kehittäminen on otettu vahvasti huomioon Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmassa 2014–2020. ELY-keskusten alueellisissa kehittämissuunnitelmissa lähiruoka on kautta linjan mukana kehittämisen painopisteenä.

Maaseudun elinkeinotoimintaan ja yrittäjien kilpailukykyyn liittyen on kehitetty alueellisia yrityspalveluita sekä starttirahajärjestelmää, nuorille aloittaville yrittäjille ja kasvuyrittäjille on suunnattu asiantuntija- ja koulutuspalveluita, yrittäjien verkostoitumista on edistetty sekä byrokratiaa kevennetty ja lupakäytäntöjä yksinkertaistettu. Maaseutuohjelmassa on priorisoitu yritysten yhteistyön edistäminen ja maaseudun yritystoiminnan kilpailukykyyn edistäminen koulutuksen, neuvonnan ja kokeilurahoituksen avulla. Kansallisen hankintalainsäädännön uudistaminen on käynnissä. Maaseutuyritysten hankinta- ja julkisten palvelujen kilpailutuksen osaamista on parannettu useissa hankkeissa.

Ammattikorkeakoulu-uudistuksessa vahvistetaan ammattikorkeakoulujen edellytyksiä vastata nykyistä itsenäisemmin ja joustavammin työelämän, yhteiskunnan ja alueiden muuttuviin kehittämistarpeisiin. Maaseutututkimusta ja -koulutusta tehdään useissa yksiköissä eri puolilla Suomea. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän YTR:n / TEM:n rahoittamat valtakunnalliset maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeet ovat olleet merkittävä maaseutututkimuksen mahdollistaja Suomessa. ELY-keskukset suunnittelevat ja hankkivat ammatillista työvoimakoulutusta valtakunnalliseen ja alueelliseen työvoima- ja osaamistarpeita kuvaavaan ennakkotietoon pohjautuen. Maaseudun ammattien työvoiman koulutustarpeet on alueilla huomioitu hyvin järjestetyssä työvoimakoulutuksessa.

Nuorisotakuun toteuttaminen on ELY-keskusten keskeinen strateginen tavoite. Nuorten yhteiskuntatakuun toteutuksessa ja etsivässä nuorisotyössä on monilla alueilla onnistuttu hyvin. Etsivän nuorisotyön työntekijät sekä alueiden työpajat tekevät laajaa yhteistyötä eri toimijatahojen kanssa nuorten osallisuuden sekä opinto- ja työllistymispolkujen rakentumisen edistämiseksi.

Maaseutupolitiikan rakenteita on kehitetty YTR:ssä ja sen sihteeristössä jäsenorganisaatioiden kesken. Maaseutuvaikutusten arviointia ei ole käytetty systemaattisesti, mutta maaseudun erityispiirteet ja vaikutukset maaseutuun on pyritty ottamaan huomioon muutoin, esimerkiksi osana muita vaikutusten arviointeja. Kaavoituksessa maaseutuvaikutuksia on arvioitu monilla alueilla aiempaa tarkemmin. Kuntajakoselvitykseen kytkeytyen maaseutuvaikutusten arviointia on pilotoitu kolmella alueella.

3 Teemakohtainen kehittämistyö verkostoissa

3.1 Kansalaistoiminta

Kansalaistoiminnan verkoston tavoitteena on vahvistaa kansalaisten osallisuutta sekä mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa elinympäristönsä ja koko yhteiskunnan

toimintaan ja kehittämiseen. Verkosto vastaa ja seuraa maaseutupoliittisen kokonaisuohjelman osallisuuteen ja lähidemokratiaan liittyvien toimenpiteiden etenemistä.

Politiikan värikäs vuosi

Vuosi 2014 oli näiden teemojen osalta politiikassa värikäs ja käänteentekevä.

Kun maaseutupoliittista kokonaisuohjelmaa ja sen toimenpiteitä vuonna 2013 valmisteltiin, pääministeri Kataisen hallitus tavoitteli vielä kuntarakenteen voimakasta uudistamista. Kokonaisuohjelman lähidemokratiaa ja osallisuutta koskevat tavoitteet muotoiltiin tämän, silloin todennäköisenä pidetyn tulevaisuuskuvan valossa.

Kun hallituksen tavoitteet kuntarakenteen uudistamiseksi eivät edenneet kuntien nihkeän suhtautumisen vuoksi toivotulla tavalla, lähestymistapaa tarvittaviin rakennemuutoksiin vaihdettiin radikaalisti. Kesäkuussa 2014 tehdyllä kaikkien eduskuntapuolueiden yhteisellä sopimuksella päädyttiin etsimään ongelmaan ratkaisua toista kautta, irrottamalla sote-palvelujen järjestäminen ja myös tuottaminen nykyisestä kuntarakenteesta.

Jos sote-uudistuksessa edetään näin myös kevään 2015 eduskuntavaalien jälkeen, muuttuvat kuntien tehtävät, luonne ja merkitys tulevina vuosina myös paikallisena yhteisönä ja demokratiayhteisönä enemmän kuin vuosikymmeniin. Taustalla on huoltosuhteen vinoutuminen ja julkisen talouden kiristyminen. Nämä syyt pakottavat tulevina vuosina julkisten rakenteiden ja toimintatapojen uudistamiseen myös siinä tapauksessa, ettei sote-uudistus toteutuisikaan nyt suunnitellulla tavalla.

Kansalaistoiminnan verkoston tehtävät

Nämä nopeat ja suuret muutokset heijastuvat suoraan maaseudun asukkaiden arkeen, kansalais- ja järjestötoimintaan, paikallisen kansalaisyhteiskunnan toimintaan ja toimintaedellytyksiin sekä kumppanuuksiin paikallisen julkisen vallan kanssa. Kansalaistoiminnan verkoston tehtävänä on olla yhteiskunnan eri tasoilla näiden laajojen ja nopeiden muutosten ”iholla” ja tulkita niitä maaseudun ja ennen kaikkea maaseudun asukkaiden osallisuuden sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien näkökulmasta. Tehtävä on ollut vuoden 2014 aikana vielä aiempia vuosiakin haasteellisempi, johtuen kuntarakenneuudistuksen hiipumisesta ja sote-ratkaisun merkittävyystä.

Kansalaistoiminnan verkoston tehtävänä on nostaa näitä muutoksia ja niiden mahdollisia seurauksia julkiseen keskusteluun, ravistella asenteita ja totuttuja ajattelu- ja toimintatapoja, tuottaa ja välittää tietoa, herättää keskustelua ja kouluttaa niin paikallisella, maakunnallisella kuin valtakunnallisellakin tasolla siitä, miksi työtä kansalaisten, kansalais- ja järjestötoiminnan sekä kansalaisyhteiskunnan aktivoimiseksi tarvitaan ja millaista tämä työ ja keinot voivat olla.

Paljon puhetta lähidemokratiasta ja järjestöjen roolista

Kansalaistoiminnan verkoston toiminnassa keskityttiin vuoden 2014 aikana lähidemokratiaan ja järjestöjen muuttuvaan rooliin maaseudulla.

Nämä aiheet olivat esillä lukuisissa alustuksissa eri puolilla Suomea: Juankoskella, Nilsiässä, Kuopiossa, Lahdessa, Lohjalla, Pudasjärvellä, Rovaniemellä, Tampereel-

la, Oulussa, Vieremällä, Lappeenrannassa ja Vihdissä, joillain paikkakunnilla useita kertoja vuoden aikana.

Juankoskella koulutettiin yhdessä paikallisen kansalaisopiston kanssa, Nilsiässä haastettiin ministeri Virkkusta maakunnan päättäjät yhteen koonneessa isossa seminaarissa, Kuopion kaupunginvaltuustossa, Lohjalla ja Lahdessa puhuttiin lähidemokratiasta kuntaliitoksissa, liittyen alueilla käynnissä oleviin kuntajakoselvityksiin tai jo toteutuneisiin kuntaliitoksiin. Pudasjärvellä aiheena oli järjestöt työllistäjänä, Oulussa järjestöjen muuttuva rooli maaseudulla, Lappeenrannassa järjestöjen rooli palvelujen tuottajana, yhteisöllisyyden tukijana ja lähidemokratian vahvistajana. Näitä tilaisuuksia järjestivät mm. kansalaisopistot, Leader-rahoitteiset hankkeet, Leader-ryhmät, kunnat ja kaupungit, maakunnalliset kyläyhdistykset, sosiaalialan osaamiskeskukset ja maakuntaliitot.

Verkosto nosti näitä aiheita vuoden kuluessa esille myös lukuisissa Helsingissä järjestetyissä tilaisuuksissa ja seminaareissa. *Kuntalaiset keskiöön* –verkostotapaamisessa videoitua rovaniemeläisten haastattelua on katsottu Kunta.tv:ssä paljon (<http://www.kunta.tv/web/guest/kuntalaiset-keskioon>). Rovaniemen kaupunki on uranuurtaja asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien sekä alueellisen vaikuttamisen kehittämisessä. Vuodesta 1993 toimineen Yläkemijoen aluelautakunnan kokemusten rohkaisemana päätettiin perustaa vuonna 2013 kaupungin maaseutualueille viisi uutta aluelautakuntaa. Rovaniemeläiset kertovat tunnin pituisella videolla, miltä aluelautakuntatoiminta näyttää toiminnassa mukana olevien omin silmin.

Aihe oli vuoden aikana esillä myös kuntajakoselvittäjien työseminaarissa, Opintokeskukset ry:ssä, Allergia- ja astmaliiton järjestöpäivillä, Sanomatalossa järjestetyssä metropolialueen kuntajakoselvityksen kuulemistilaisuudessa, Messukeskuksessa järjestetyillä Innomarkkinoilla, OK-opintokeskuksen jäsenjärjestöjen teematapaamisessa, demokriatpäivän kansallisessa tilaisuudessa Kuntatalolla sekä useissa artikkeleissa ja lehtikirjoituksissa eri puolilla Suomea.

Kansalaistoiminnan verkoston erityisasiantuntija Ritva Pihlaja oli mukana helmikuussa 2014 Raaseporissa järjestetyssä maaseutuakatemiassa. Hän alusti siellä osallisuudesta, joka oli yksi nyt ensimmäistä kertaa järjestetyn maaseutuakatemian viidestä teemasta.

Verkosto järjesti lokakuussa demokriatpäivän aaton ajatuspajan ja marraskuussa eduskunnan kansalaisinfossa keskustelutilaisuuden otsikolla *”Unohtuuko maaseutu päätöksenteossa?”*. Jälkimmäinen järjestettiin yhteistyössä YTR:n infraverkoston kanssa. Tilaisuuden taltiointit löytyvät osoitteesta <http://www.kunta.tv/web/guest?fileId=171935>

Lisäksi kansalaistoiminnan verkosto osallistui aihepiiriin liittyvän viiden hankkeen ohjaamiseen: opintokeskusten *Järjestöt lähidemokratian tukena* -hanke, Sininauhaliiton *Asukaslähtöisen kansalaistoiminnan ja verkostoyhteistyön mahdollisuudet maaseudun lähipalvelujen turvaamisessa* –tutkimushanke (jatkoa Syrjässä syrjäytyneet – tutkimukselle), Lempäälän kunnan *Lähidemokratia teoriasta käytännöksi* –hanke, Kuntaliiton maaseudun palveluohjelma sekä YTR:n ELVI-verkoston koordinoima *maaseudun SGEI-palveluopasta* valmisteleva työryhmä. Ritva Pihlaja on myös osallistunut muutamien aihepiiriin liittyvien opinnäytetöiden ja selvitysten ohjaamiseen.

Kansalaistoiminnan verkosto pyrki aktiivisesti vaikuttamaan kuntalain kokonaisuudistuksen ja sote-lain valmisteluun muun muassa osallistumalla kuulemistilaisuuksiin ja antamalla niistä molemmista lausunnot.

Kansalaistoiminnan verkosto on osallistunut syksyllä 2014 käynnistettyjen maaseutuvaikutusten arvioinnin kuntapilottien suunnitteluun, ohjaamiseen ja toteuttamiseen. Verkoston toinen työntekijä, maaseutukehittäjä *Seija Korhonen* toimii kokeilussa yhden kuntajakoselvitysalueen eli Nilakan alueen asiantuntijana. Kaksi muuta pilotti-alueita ovat Raahen, Pyhäjoen ja Siikajoen kuntajakoselvitysalue (asiantuntijana Kaisu Tuomi) ja Kuopion, Siilinjärven ja Suonenjoen kuntajakoselvitysalue (asiantuntijana Tarja Pöyhönen). MVA-pilottikokeilusta vastaavat Kuntaliitto ja YTR.

Kansalaistoiminnan verkoston käytännön organisointi

Kansalaistoiminnan verkoston hankkeen hallinnoinnista vastaa OK-opintokeskus ry. Hankkeessa on kaksi työntekijää, erityisasiantuntija *Ritva Pihlaja*, joka vastaa verkoston kokonaisuudesta ja valtaosasta hankkeen toimenpiteitä sekä maaseutukehittäjä *Seija Korhonen* Pohjois-Savosta.

Hanketta ja verkoston ydintyötä ohjaa pieni operatiivinen ryhmä, jossa jäseniä ovat Pihlajan ja Korhosen lisäksi innovointipäällikkö *Anne Ilvonen* OK-opintokeskuksesta, erityisasiantuntija *Päivi Kurikka* Kuntaliitosta sekä toiminnanjohtaja, YTR:n apulaispääsihteeri *Camilla Wahlsten* Finlands Svenska 4H:sta. Ydinryhmä kokoontui vuoden 2014 aikana neljä kertaa. Näiden pitkien työkokousten lisäksi ydinryhmä piti tiiviisti yhteyttä mm. sähköpostitse.

Tältä osin kansalaistoiminnan verkosto on järjestäytynyt eri tavoin kuin YTR:n muut verkostot. Kansalaistoiminnan verkostolla ei ole tätä ydinryhmää laajempaa sparraus- tai ohjausryhmää. Toiminnan verkostoluonne on hahmotettu toisin. Kansalaistoiminnan verkoston muodostavat ne valtakunnan, alueellisen ja paikallisen tason toimijat ja asiantuntijat, joiden kanssa osallisuuteen, lähidemokratiaan ja kolmanteen sektoriin liittyviä teemoja eri tavoin työstetään.

Toisen osan kansalaistoiminnan verkostoa muodostaa maa- ja metsätalousministeriössä sekä työ- ja elinkeinoministeriössä pääosin virkатыönä tehtävä työ yhteisöläh- töisen paikallisen kehittämisen eli Leader-metodin edistämiseksi. Tästä toiminnasta vastaa neuvotteleva virkamies *Sanna Sihvola* maa- ja metsätalousministeriöstä. Työryhmän työ käynnistyi EU-ohjelmakauden valmistelun takia joulukuussa 2014 työsuunnitelman laatimisella.

3.2 Elämänlaatu (ELVI)

Asuminen ja palvelut teeman toteuttaminen

Maaseudun elämänlaatuverkosto aloitti toimintansa 1.2.2014. Elämänlaatuverkosto toimii sen eteen, että ihmisten on mahdollista asua ja elää hyvin maaseudulla. Työtä ohjaa Maaseutupoliittisen kokonaisuohjelma 2014–2020 Asuminen ja palvelut - teemakokonaisuus. Tehtäviin kuuluu:

- palvelumallien kehittäminen ja käyttöönotto ja alan yrittäjyyden tukeminen
- eri toimijoiden välisen yhteistyön lisääminen sekä paikallisen kehittämistyön tuki
- tiedon lisääminen maaseudun erilaisista asumismuodoista

- opetuksen uusien järjestämiskäytäntöjen esille tuominen sekä lähi- ja pienkoulu-keskustelun tukeminen
- maaseudun palveluihin liittyvä viestintä ja vaikuttaminen

Työmuotoina verkosto käyttää kehittämistyön eri menetelmiä, selvityksiä ja julkisen vaikuttamisen keinoja. Näitä ovat muun muassa verkostotyö, monipuolinen viestintä, hankkeiden suunnittelu ja kommentointi, asiantuntijatyö, seminaarit, kannanotot ja lausunnot. Verkostolla on tukenaan asiantuntijaryhmä, joka kokoontui toimintavuoden aikana kaksi kertaa. Lisäksi pienemmät toimintaa suunnittelevat työryhmät ovat kokoontuneet useasti.

Toiminta

Vuonna 2014 elämänlaatuverkoston toiminta koostui vaikuttamistyöstä, kehittämistyön tukemisesta, tiedon tuottamisesta sekä verkoston kehittämisestä.

Vaikuttamistyössä elämänlaatuverkosto on antanut lausuntoja mm. Kuntakokeilu-hankkeesta, SOTE-uudistuksesta ja kuntalain SGEI-pykälästä. Vaikuttamistyötä on tehty myös lehtiartikkelien ja blogikirjoitusten muodossa. Elämänlaatuverkoston erityisasiantuntijat ovat osallistuneet myös uuden rakennerahastokauden ohjelmäsäältöjen suunnitteluun, Manner-Suomen maaseutuohjelman paikallisten kehittämissuunnitelmien arviointiin ja kuntien sähköisen hyvinvointikertomuksen indikaattorien kehittämiseen.

Kehittämistyön tuki on tarkoittanut maaseudun toimijoille ja aluekehittäjille suunnattujen tilaisuuksien järjestämistä. Elämänlaatuverkosto järjesti yhteistyössä Maaseutuverkostoyksikön kanssa hanketreffit teemalla kulttuuri ja hyvinvointi Oulussa ja Hämeenlinnassa keväällä 2014. Kehittämistyöhön kuuluvat myös erityisasiantuntijoiden puheenvuorot eri seminaareissa ja muissa tilaisuuksissa. Tällaisia tilaisuuksia ovat olleet esimerkiksi kuntien kulttuuritoimen henkilöstölle suunnatut seminaarit, maaseudun hanke- ja verkostoseminaari sekä maaseutututkijatapaaminen.

Selvityksillä ja tukitoimilla on pyritty lisäämään tietoa maaseudun hyvinvointipalveluista ja tukemaan alan kehittämistä ja hyvinvointipolitiikkaa. Elämänlaatuverkosto (kulttuuriteemaryhmä) julkaisi Humanistisen ammattikorkeakoulun kanssa yhteistyössä selvityksen ja oppaan sähköisten kulttuuripalvelujen tuottamisesta (http://www.humak.fi/sites/default/files/liitteet/humak_sahkoa_kulttuuripalveluihin.pdf).

SGEI-alatyöryhmä on tuottanut tietoa ja tilannekuvausta maaseudulle sopivista SGEI-palveluista. Työryhmä teki SGEI-palveluja koskevan oppaan ”Palveluvelvoite maaseudulla – SGEI palvelujen tuottamisen työkaluna”. Opas on saatavissa sekä sähköisenä että painettuna versiona.

Manner-Suomen maaseutuohjelman 2007–2013 kulttuurihankkeista on teetetty selvitystyö. Tavoitteena on selvittää hankkeiden vaikuttavuus valtakunnan tasolla. Julkaisu tulee saataville sähköisessä muodossa.

Verkostotyössä keskityttiin luomaan yhteyksiä uusiin toimijoihin. Tämä on liittynyt osaksi kaikkea muutakin toimintaa, mutta verkostoitumista on tehty myös tarkoituksellisesti esimerkiksi osallistamalla SOSTE ry:n järjestämään SOSTE-risteilyyn, jossa luotiin kontakteja tilaisuuteen osallistuneisiin yhdistyksiin.

Teemaverkoston toimintaa on kuulunut myös omien alojen yrittäjyyden seuraaminen. Varsinaisia toimenpiteitä ei ole tehty vuonna 2014, vaan enemmän pidetty yhteyttä alojen kehittäjätahoihin.

Arvio toiminnasta

Elämänlaatuverkoston tekemät ”uudet” toiminnan avaukset ovat herättäneet toimijoiden kiinnostuksen mm. SGEI ja sähköiset kulttuuripalvelut, ja osoittaneet että uusien toimintamallien aloittamiseksi tarvitaan pohjatietoa.

Hankkeen toteuttamiseen on liittynyt haasteita, etenkin kun uutta yhteisen toiminnan muotoa haetaan. Asiantuntijaryhmän rooli ei ole vielä muotoutunut, jäsenten kohdalla haetaan itse kullekin motivoivaa osallistumisen tapaa. Tulevassa hankkeessa kiinnitetään enemmän huomiota kunkin jäsenen sitouttamiseen sekä asiantuntijuiden ja osaamisen hyödyntämiseen.

Toiminnassa on tehty tiiviisti yhteistyötä muiden maaseutupolitiikan teemaverkostojen sekä läheisten sidosryhmien kanssa. Toimiva yhteistyö on ollut edellytys tavoitteiden saavuttamiselle.

Osa suunnitelluista toimenpiteistä on jäänyt toteuttamatta, sillä niille ei ole jäänyt työaikaa muiden toimenpiteiden viedessä suunniteltua enemmän aikaa. Esimerkiksi pienkouluasiat, iäkkäiden asumisen selvittäminen ARA:n kanssa, sekä sähköisten palveluiden tekijänoikeus selvitykset ovat jääneet tekemättä vuonna 2014.

Elämänlaatuverkoston asiantuntijaryhmän/sparrausryhmän kokoonpano

Puheenjohtaja: kiertävä puheenjohtajuus

Jäsenet:

Tutkimusprofessori *Sakari Karvonen*, THL
Neuvotteleva virkamies *Anne-Marie Välikangas*, VM
Järjestöpäällikkö *Asta Juntunen*, Sininauhaliitto
Erityisasiantuntija *Taina Väre*, Suomen Kuntaliitto
Yrittäjä *Helmi Lappalainen*, Hoitokoti Eerika oy/Kiteen Kanervikkola-koti oy
Erikoistutkija *Kari Gröhn*, STM
Kulttuuriasianneuvos *Kirsi Kaunisharju*, OKM
Aluekehitysasiantuntija *Krista Tupala*, Satakuntaliitto
Päällikkö *Merja Saarela*, Hämeen amk
Kunnanjohtaja *Petteri Ristikangas*, Tervon kunta
Suunnittelija *Sami Tantarimäki*, Turun yliopisto
Projektipäällikkö *Timo Suutari*, Ruralia-instituutti/Helsingin yliopisto
Toiminnanjohtaja *Tuula Kallioinen*, Lounaplussa ry
Toiminnanjohtaja *Veli-Matti Karppinen*, Kainuun Nuotta ry
Kulttuurijohtaja *Vivan Lygdbäck*, Kultur österbotten
YTR:n pääsihteeri *Christell Åström*, YTR

Erityisasiantuntijat:

Kulttuurisihteeri *Heli Talvitie*, OKM
Erikoistutkija *Marika Kettunen*, THL
Projektivastaava *Heli Siirilä*, Kuntaliitto/Maaseudun palveluohjelma (10.10.2014 saakka)

Kulttuuri ja hyvinvointihanketreffit Hämeenlinnassa 22.5.2014. Päivi Kivelä Sininauhaliitosta pitämässä omaa esitystään.

3.3 Maankäyttö ja infrastruktuuri

Uuden teemaverkoston toimintakenttä on suhteellisen laaja kattaen maankäytön sekä infrastruktuurin eri osia kuten vesihuollon, liikenneinfrastruktuurin (lähinnä tietö) sekä tietoliikenneverkon. Vuoden tavoitteena oli perehtyä uusiin aihepiireihin monipuolisesti, saada uuden verkoston toiminta käyntiin ja muotoutumaan toimivaksi sekä osallistua aihepiiriin erilaisiin valtakunnallisiin valmisteluprosesseihin.

Teemaverkoston toiminnan painopisteenä oli keväällä vesihuolto ja syksyllä liikenneverkko. Vesihuoltoon liittyen selvitettiin alan toimijoita, tapahtumia sekä koulutustilannetta ja -tarpeita. Maaseudun vesihuollon tilanne on pääsääntöisesti hyvä, mutta haasteita on edessä: laadukas vesihuolto edellyttää jatkossa korkeampaa teknistä tasoa ja ammatillista osaamista. Pienissä vesiyhtiöissä asioita ovat hoitaneet vapaaehtoiset henkilöt, mutta tällä hetkellä vapaaehtoisten määrä laskee nopeasti osaamisvaatimuksien vuoksi sekä koska ihmisillä on vähemmän kiinnostusta hoitaa yhteisiä asioita. Siksi aiheen esilläpito ja kehittäminen on tärkeää jatkossa.

Liikenneverkkoon liittyen selvitettiin toimijoita, nykytilannetta sekä käynnissä olevia lakiuudistuksia ja kokeiluhankkeita. Vuoden aikana käynnissä olleita prosesseja olivat muun muassa ympäristöministeriön johtama aluerakenteen ja liikennejärjestelmän kehityskuvan valmistelu sekä yksityistieselvitys. Tiestön korjausvaje Suomessa on yli 2 miljardia euroa, ja vaje kasvaa vuosittain. Lisäksi yksityistietuki on liian pieni tarpeeseen ja yksityisteiden merkityksellisyteen nähden. Jos biotalous nousee Suomen kansantalouden yhdeksi kulmakiveksi, tämän mahdollistamiseksi on tiestön oltava kunnossa yksityisteitä myöten koko Suomessa.

Eri puolilla Suomea kunnat ja muut toimijat ovat havahtuneet erityisesti henkilökuljetusten kustannusten jatkuvaan nousuun, ja ryhtyneet miettimään keinoja puuttua siihen. Teemaverkosto selvitti aiheeseen liittyviä kokeiluja valmistellen siten vuoden 2015 puolella avattua kuljetusteemaista hankehakua.

Verkoston sparrausryhmä kokoontui keväällä. Yhteyttä pidettiin eniten sähköpostitse. YTR:n ja sihteeristön toiminnassa oltiin mukana perinteiseen tapaan aktiivisesti, kuten mm. Maaseutuverkoston ja Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän yhteiseen kiertuetapahtumaan. Lisäksi osallistuttiin useisiin sidosryhmien tapaamisiin ja tapahtumiin.

Arvio toiminnasta

Teemaverkoston budjettiin ei sisällynyt seminaarien tai muiden suurempien yleisötilaisuuksien järjestäminen, joten tämän vuoksi esimerkiksi vuosittaista Asuinmaaseutu-seminaaria ei enää järjestetty. Toimintaa on ryhdytty luotaamaan enemmän verkostomaiseen suuntaan, kuten pitämällä puheenvuoro tai muutoin osallistumalla muiden järjestämiin tapahtumiin tai auttamalla muita tahoja tapahtumiensa suunnittelussa (esim. maankäyttöaiheinen koulutus). Tällä tavalla sekä saadaan levitettyä maaseudun näkökulmasta relevanttia tietoa sekä tavoitetaan toimijoita ja potentiaalisia yhteistyökumppaneita, jotka eivät todennäköisesti osallistuisi maaseutu-otsikolla järjestettäviin tilaisuuksiin. Teemaverkoston kokoonpanoa uudistettiin vastaamaan laajentunutta tehtäväkenttää, ja kokoonpanoon tuli useita uusia jäseniä.

Maaseudun maankäyttö ja infrastruktuuri -ryhmän kokoonpano

Ympäristöneuvos *Harry Berg*, ympäristöministeriö
Käsittelijä *Ulf Grindgårds*, Pohjanmaan liitto
Projektipäällikkö *Ari Haapanen*, Vaasan yliopisto Levón-instituutti
Toiminnanjohtaja *Petri Koivula*, Suomen kuntatekniikan yhdistys SKTY
Projekti-insinööri *Henna Luukkonen*, Kuntaliitto
Toiminnanjohtaja *Pirjo Oikarinen*, Oulujärvi LEADER ry
Lakimies *Leena Penttinen*, MTK ry, sijalla kenttäpäällikkö *Markus Nissinen*, Metsänomistajien liitto
Projektipäällikkö *Kaisa Savela*, Pohjois-Pohjanmaan liitto
Ylitarkastaja, maankäytön asiantuntija *Seppo Serola*, Liikennevirasto
Maakunta-arkkitehti *Heimo Toiviainen*, Hämeen liitto
Yliarkkitehti *Sampo Vallius*, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA

Erityisasiantuntija:

Ajalla 1.-28.2. sekä 20.10.-> Projektipäällikkö *Heli Siirilä*, Vaasan yliopiston Levón-instituutti

Ajalla 1.3.-19.10.2014 Projektipäällikkö *Auli Sihvola*, Vaasan yliopiston Levón-instituutti

3.4 Elinkeinot ja osaaminen (MESI)

Toimikausi, tavoitteet ja tehtävät

Vuosi 2014 oli MESI-verkoston ensimmäinen toimintavuosi. Osana maaseutupolitiikan rakenteiden uudistamista ja kuudetta maaseutupoliittista kokonaisohjelmaa YTR:n aiempien teemaryhmien toiminta päättyi vuoden 2014 alussa ja helmikuussa aloitti työnsä Maaseudun elinkeinot ja osaaminen -verkosto. Tavoitteena vuoteen 2020 on, että maaseudulla sijaitsevien yritysten määrä ja kilpailukyky ovat kasvaneet, yrittäjien liiketoimintaosaaminen on vahvistunut ja uskallus uusiin investointeihin on lisääntynyt sekä maaseudun työt ja niiden tekijät kohtaavat. Edelleen tavoitteena on myös että maaseudulla toimivat yritykset saavat osaavaa työvoimaa, mo-

nialaista ammatillista koulutusta on saatavilla ja myös maaseudun yritysten tarvitsemat tutkimus-, kehittämis- ja koulutuspalvelut ovat saavutettavissa.

Verkoston tehtäviin kuuluu eri elinkeinoaloja koskevat ja yhdistävät kansalliset hankkeet, ohjelmat tai kehittämisstrategiat, tiedonvälitys ja viestintä, eri elinkeinoalojen toimivat alueverkostot sekä synergiaedut toimialojen yhteistyössä.

Toiminta

MESI-verkoston toimintaa ohjaava sparrausryhmä muodostettiin keväällä 2014 ja se kokoontui kolme kertaa. Kokouksien puheenjohtajuus kiertää ryhmän jäsenillä sekä myös kokouspaikka vaihteli ryhmän jäsenten organisaatioiden mukaan. Kokouksien pääaiheet valittiin tukemaan kokonaisuohjelman toimenpiteiden 37-51 mukaisia yrittäjyyden ja elinkeinojen edistämisen teemoja sekä toimenpiteiden 52-53 työvoiman saatavuuden ja osaamisen kokonaisuuksia.

Verkoston päätoiminta kohdentui eri elinkeinoalojen laajojen kehittämisohjelmien ja -strategioiden kokonaisuuden rakentamiseen. Konkreettisenä tavoitteena on yhä koordinoitumman yhteistyön rakentaminen eri toimialoilla ottaen huomioon laaja-alainen näkökulma myös eri rahoituslähteistä. Vuoden 2014 aikana MESI-verkosto oli mukana kansallisen ruokamatkailustrategian työstämisessä sekä valmistelemassa Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan valtakunnallisia ja koordinoituhankkeita, Ruokaketjuhankkeita MAVI:n ruokaketjun kehittämissuunnitelmaan ja kansainvälisiä hankkeita sekä Central Baltic että Baltic Sea Region Interreg -hakuun. Eri toimialojen työn pohjaksi laadittiin toimialakatsaukset www.helsinki.fi/ruralia/julkaisut/pdf/Raportteja137.pdf, mm. matkailu, hyvinvointiala, koneurakointi, hevostalous, eläintenhoitoala, kalatalous, turkistalous ja riista-aloille.

MESI-verkosto osallistui jonkin verran eri toimialojen tapahtumien kehittämiseen ja toteuttamiseen. Toiminnallisia rajapintoja suunniteltiin maaseutuverkoston yrittäjyyden työryhmän kanssa ottaen huomioon myös uudistuva maaseutuverkosto. Yhteistyössä maaseutuverkoston, alueellisten yhteistyötahojen sekä hallituksen lähiruokaohjelman kanssa järjestettiin ns. hanketreffit teemana Ruoka ja Matkailu. Hanketrefejä järjestettiin Hämeenlinnassa ja Oulussa. Syyskuussa toteutettiin biotalousseminaari yhteistyössä Harvaan asutun maaseudun verkoston kanssa.

Verkoston erityisasiantuntijat osallistuivat alustajina ym. lukuisiin muiden tahojen järjestämiin tilaisuuksiin. Poliittista vaikuttamista verkosto teki mm. osallistumalla YTR:n maaseutupoliittisten hallitusohjelmatavoitteiden laadintaan ja eduskunnan ruokaryhmän toimintaan.

Kokonaisuohjelman toimenpidekokonaisuuksista vuonna 2014 työskenneltiin erityisesti kuljetustukijärjestelmän jatkamiseksi ja toimenpiteen 40 toteutuminen onkin varmistunut siten, että uusi kuljetustuki on yritysten haettavissa keväällä 2015. Kuljetustuella pystytään vähentämään syrjäisen sijainnin aiheuttamaa haittaa. Toimenpiteeseen 43 sisältyvää omistajanvaihdosasioita on työstetty eteenpäin erityisesti Suomen Yrittäjät ry:n kanssa

Pääosa verkoston viestinnästä tapahtui sähköpostitiedotuksena sekä erityisesti loppuvuonna 2014 myös uudistuneen www.maaseutupoliitikka.fi sivuston ja erityisasiantuntijoiden henkilökohtaisen sosiaalisen median avulla. Laaja osa tiedotuksesta on verkoston erityisasiantuntijoiden välittämä tieto eri toimialaryhmiin sekä sidosryhmien kesken mukaan lukien MESI-verkoston sparrausryhmä.

Arvio toiminnasta

MESI-verkoston toiminta käynnistyi asetettujen tavoitteiden mukaan. Verkosto ehti jo ensimmäisenä toimintavuotenaan olemaan mukana rakentamassa monia kansallisia tms. kehittämistoimenpiteitä. Työ on saatu oletettua paremmin käyntiin ja laaja uudenlainen verkosto rakennettua.

Verkoston työtä ohjaava ns. sparrausryhmä on kattavuudeltaan laaja-alainen. Verkoston toimintaan kuului mm. alueellinen ja valtakunnallinen ohjausryhmä- sekä työryhmätyöskentely. Suuri ja vaikuttava toimintakokonaisuus vuoden 2014 oli alueellisen ja paikallisen kehittämistyön tukeminen esim. ohjausryhmä- ja muulla asiantuntijuustyöskentelyllä, viestinnällä sekä seminaaritoiminnalla.

MESI-verkosto on käynnistänyt ammatillisen koulutuksen tarjontaan ja rakenteisiin vaikuttaviin suunnitelmiin ja toimiin perehtymisen, osallistunut ammatillista osaamista kehittävään työhön sekä käynyt koulutuksen tarjoajien kanssa keskustelua muutosten vaikutuksista koulutusverkostoon ja koulutustarjontaan. Osaamisen kehittämiskokonaisuuden työstäminen on hyvässä alussa.

MESI-verkoston sparrausryhmän kokoonpano 2014

Johtava asiantuntija *Jyri Arponen*, Sitra
Asiamies *Pentti Ekola*, Pardia / STTK, Luonnonvara-alat
Palveluryhmäpäällikkö *Hannu Heikkilä*, ProAgria Keskusten Liitto ry
Elinkeinopolitiikan asiamies *Hannamari Heinonen*, Suomen Yrittäjät ry (varalla projektipäällikkö *Mika Haavisto*)
Ylitarkastaja *Juuso Kalliokoski*, maa- ja metsätalousministeriö
Tutkimusjohtaja *Tuomas Kuhmonen*, Turun yliopisto, Tulevaisuuden tutkimuskeskus
Kehittämispäällikkö *Timo Kukkonen*, Hämeen ELY-keskus
Ylitarkastaja *Anne Kuoppala*, työ- ja elinkeinoministeriö (Yritys-Suomen seudullinen yrityspalveluverkosto)
Verkostoasiamies *Juha-Matti Markkola*, Maaseutuverkostoyksikkö
Ryhmäpäällikkö *Anne Ristioja*, Lapin ELY-keskus
Ruokakulttuuriasiamies *Anni-Mari Syväniemi*, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry (varalla asiantuntija *Kimmo Aalto*)
Lähirookakoordinaattori *Kirsi Viljanen*, maa- ja metsätalousministeriö
Apulaispääsihteeri *Camilla Wahlsten*, Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä YTR

Erityisasiantuntijat:

Kehittämispäällikkö *Heidi Valtari*, Turun yliopiston Brahea-keskus
Projektipäällikkö *Juha Rutanen*, Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti

3.5 Ekosysteempipalvelut

Tavoitteena on varmistaa vuoteen 2020 mennessä, että maaseudun elinkeinotoiminnassa turvataan luonnon monimuotoisuus ja hyödynnetään ekosysteempipalveluja kestävästi. Hajautettu uusiutuvan energian tuotanto ja käyttö ovat lisääntyneet ja niillä on kasvava merkitys toimeentulolähteenä maaseudulla. Hyvin hoidetut luonnon- ja kulttuuriympäristöt sekä -maisemat lisäävät maaseudun viihtyisyyttä asuin- ympäristönä ja vetovoimaa matkailukohteena.

Toiminta

Teemaverkoston toimintaa toteutetaan aiheverkostojen kautta. Ensimmäisen aiheverkoston teemaksi valittiin maaseudun luonto ja kulttuurimaisemat vihreän kasvun lähteenä. Teema jatkoi aiemman luonto- ja maisemapalvelut -teemaryhmän toimintaa tavoitteena kiteyttää teemaryhmän vuosien toiminnan tulos synteetiksi ja konkreettisiksi jatkotoimenpide-esityksiksi. Aiheverkosto järjesti Jyväskylässä asuntomesuilla 7.8.2014 Viherympäristöliiton, Suomen Maisema-arkkitehtiliiton ja Jyväskylän kaupungin kanssa Vihertehokkuus ja sisääntulomaisemat -seminaarin, tilaisuuteen osallistui viitisenkymmentä henkilöä. Samalla julkistettiin Luonnon- ja maisemanhoitoa taidolla -opas, jonka laadintaa tukivat taloudellisesti Jyväskylän kaupunki ja UPM-Silvesta Oy. Järjestettiin Suomen Omakotiliitto/Vapaa-ajan asukkaiden liiton kanssa Vapaa-ajan asunnon pihapiiri kuntoon -miniseminaari Pasilassa Messukeskuksessa 7.4.2014. Osallistujia oli noin 80 henkilöä. Lisäksi aiheverkosto tuotti kaksi artikkelia ja kaksi tiedotetta.

Maisemamaantieteen pro gradu työssä selvitettiin tuulivoiman koettuja maisemavaiikutuksia erityisesti paikallisten asukkaiden ja elinkeinojen näkökulmasta. Työn mukaan tuulivoiman vastustus liittyy elinkeinovaikutusten sijaan erityisesti kokemukseen maisemasta. Ihmiset kokevat luonnonmaiseman muuttuvan teollisuusmaisemaksi ja siten tuulivoima muuttaisi mielenmaisemaa sekä alentaisi kiinteistöjen arvoa. Tienvarsimaisemien pusikoitumisen ja järvinäköalojen umpeutumisen pysäyttämiseen kehitettiin yhteistyötä Jyväskylän kaupungin ja Keski-Suomen ely-keskuksen kanssa. Pilottivaihe on valmis, tarvitaan toimintatavan lanseeraamista valtakunnallisesti. Maaseudun luonto ja kulttuurimaisemat vihreän kasvun lähteenä -muistioon koottiin ehdotuksia eri tahoille maaseudun luonnon- ja maisemanarvojen hoitamiseksi.

Toiseksi aiheverkostoksi oltiin alustavasti suunniteltu ekosysteemipalveluiden sääntelyn ja hallinnan selvittämistä. Aihe täsmentyi syksyllä YTR:n ja sparrausryhmän avustuksella hajautettuun uusiutuvaan energiaan liittyväksi. Aiheessa on jo olemassa laaja joskin hajanainen toimijakenttä. Päällekkäisen toiminnan välttämiseksi hajautetun uusiutuvan energian osalta päädyttiin edistämään toimijoiden vuorovaikutusta ja verkostoitumista sekä teemaan liittyvää viestintää.

Aiheeseen liittyen vuonna 2014 kartoitettiin toimijakenttää ja verkostoiduttiin avaintoimijoiden kanssa. Sparrausryhmä teki opintomatkan Jyväskylän seudulle, jossa tutustuttiin useisiin hajautetun uusiutuvan energian kohteisiin. Verkosto valmisteli vuorovaikutuksessa kentän toimijoiden kanssa YTR:n hajautettuun uusiutuvaan energiaan liittyvän vaaliteesin. Syksyllä valmisteltiin ruotsinkielisen maaseutuverkoston IDNETin, Infra-verkoston, Lähienergialiiton ja Vaasan yliopiston kanssa Vaasassa 19.1.2015 pidettävästä Uusiutuvan energian tuotanto – haasteet ja mahdollisuudet työpajasta. Syksyllä käynnistyi uusiutuvaan energiaa liittyvän opintomatkan valmistelu yhdessä Pielisen Karjalan Kehittämiskeskus/ PIKES Oy:n Teolliset symbioosit –hankkeen kanssa, opintomatka toteutetaan keväällä 2015.

Verkoston toimintaa tukemaan perustettiin sparrausryhmä, joka kokoontui kolme kertaa. Sparrausryhmään on sitoutettu maaseudun toimijoita erilaisista yhteisöistä, yrityksistä, oppilaitoksista ja eri hallinnonaloilta. Eri alueiden toimijoiden osallistuminen on pyritty mahdollistamaan tarjoamalla kattava etäosallistumismahdollisuus.

Sparrausryhmän ohella verkoston ydintoimintoihin kuuluu kuukausittain uutiskirje, jolla on noin 900 tilaajaa. Lisäksi verkosto laati lausunnon Metsästrategiasta. Verkos-

to on myös tukenut ekosysteemipalvelut-teemaan liittyvää hankkeistamista ollen taustavoimana tai yhteistyökumppanina 4 maaseudun kehittämiseen ja tutkimukseen liittyvässä hankehakemuksessa. Vuoden 2014 aikana verkoston kansainvälistymistä edistettiin luomalla suhteet Skotlannissa toimivaan ESCOM-verkostoon.

Arvio toiminnasta

Vuosi 2014 oli verkoston käynnistämivuosi, jonka toimintaa ovat määritelleet niin verkoston fokuksen kuin toimintamuotojen määrittely ja testaus. Etenkin SYKE on uusi toimija YTR:ssä, minkä vuoksi myös perehtyminen YTR:n toimintaan on ollut leimallinen osa verkoston erityisasiantuntijoiden työtä.

Muutaman ajankohtaisen aiheen nostamista vuosittain kehittämisen kohteeksi on pidetty hyvänä ja toimivana ratkaisuna toimintaan varattujen resurssien vuoksi. Keskiytyminen tiettyihin aiheisiin on mahdollistanut näiden syvemmän käsittelyn ja aiheisiin liittyvien toimijoiden sitoutumisen verkoston toimintaan. Aiheverkostojen järjestämät tapahtumat ovat keränneet runsaasti osallistujia ja tuottaneet yhteydenottoja. Verkosto on ollut myös aktiivisesti mukana aihepiireihin liittyvässä hankkeistamisessa tuoden yhteen toimijoita sekä toimien taustavoimana. Toisaalta keskittyminen vain muutamaan aiheeseen on etäännyttänyt muista aihepiireistä kiinnostuneita toimijoita, mikä on näkynyt muun muassa osallistumisissa sparrausryhmän kokouksiin. Osallistumismahdollisuuksia niin verkoston kokouksiin kuin järjestettyihin tapahtumiin on pyritty lisäämään etäosallistumismahdollisuuksilla, jotka ovatkin olleet aktiivisesti käytössä.

Jatkossa verkoston toimintaa kehitetään myös hankkeistamalla. Sponsorinti on mahdollisuus saada kehittämiseen lisärahoitusta. Vuoden 2014 aikana hankittiin onnistuneesti sponsoritukea mm. Luonnon- ja maisemanhoitoa taidolla –oppaan julkaisemiseen sekä seminaarien järjestämiseen.

Ekosysteemipalvelut-verkoston sparrausryhmä, vuoden 2014 lopussa

Puheenjohtaja: Eeva Furman, SYKE, Helsinki

Varapuheenjohtaja: Taskinen Jouko, Suomen omakotiliitto ry:n liittovaltuusto.

Jäsenet ja varajäsenet:

Anne Ahtiainen, VALONIA, Turku, varalla Jaana Itälä-Laine ja Susanna Auvinen

Eeva Arpala, Aisapari ry, Kauhava

Tomas Björkroth, Axxell, Brusaby

Erkki Kalmari, Metener Oy, Laukaa

Jukka Koivumäki, UPM Silvesta Oy, Jyväskylä

Timo Lehesvirta, Energia ja Sellu, UPM

Kirsi-Marja Lonkila, Ympäristötiedon foorumi, Helsinki

Ilkka Mäkelä, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö, Helsinki

Hannu Neuvonen, Lahden kaupunki/Tekninen ja ympäristötoimiala, Lahti

Markus Nissinen, Metsänomistajien liitto Länsi- Suomi, Pori

Jouko Parviainen, Pielisen Karjalan Kehittämiskeskus Oy PIKES, Liperi, varalla Niina Huikuri

Pekka Peura, Vaasan Energiainstituutti, Vaasa

Rauno Sairinen, Itä-Suomen yliopisto, varalla Minna Tanskanen, Itä-Suomen yliopisto, Joensuu

Leo Stranius, Luonto-Liitto, Helsinki

Paula Viertola, MTK, Helsinki

Petteri Vihervaara, SYKE, Helsinki

Hilkka Vihinen, MTT, hankkeen valvoja/rahoittajan edustaja
Erityisasiantuntijat:
Kati Pitkänen, SYKE, Joensuu
Salla Rantala, SYKE, Helsinki
Airi Matila, Tapio, Helsinki
Piia Karttunen, Itä-Suomen yliopisto, Joensuu

3.6 Harvaan asuttu maaseutu (HAMA)

Harvaan asutun maaseudun verkostolla oli vuonna 2014 tavoitteina yhteistyössä muiden YTR:n verkostojen kanssa (1) löytää toimiva **verkostomainen toimintamalli** horisontaalisille verkostoille Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän (YTR) Kuudennen Maaseutupoliittisen kokonaisuohjelman toteutuksessa sekä suhteessa temaattisiin verkostoihin että omiin yhteistyöverkostoihin. Tämän lisäksi haluttiin (2) nostaa harvaan asuttua maaseutua koskevat **erityispiirteet** esille sekä temaattisten verkostojen sisällä että laajemminkin maaseutupolitiikassa. Keskeinen osa toimintaa oli myös (3) **paikkaperustaisten kokeilujen** aikaansaaminen.

Tämän lisäksi harvaan asutun maaseudun osalta tavoitteina oli

- Nostaa esille kuudennessa Maaseutupoliittisessa kokonaisuohjelmassa olevia harvaan asuttua maaseutua käsitteleviä asioita eri medioissa ja työryhmissä ja edistää niiden toteutumista
- Käynnistää toimivien yhteistyömuotojen luominen seitsemän harvaan asutun maaseudun maakunnan (Lappi, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, Pohjois-Karjala, Pohjois-Savo, Keski-Suomi, Etelä-Savo) sekä saaristoalueen kanssa. Tavoitteena on harvaan asutun maaseudun asioiden edistäminen ja laajan koko harvaan asutun alueen kattavan verkoston luominen.

Harvaan asutun maaseudun verkoston toiminta vuonna 2014

- *Tiedotus:* Julkaissut kolme Korvesta ja Valtateiltä –verkkolehteä (www.korvesta-ja-valtateilta.fi) teemoilla 1/2014 “Näkökulmia harvaan asuttuun maaseutuun”, 2/2014 teemalla “Lähidemokratia ja osallisuus” ja 3/2014 teemalla ”Biotalous elinvoimaa maaseudulle”. Lehti on jaettu sekä YTR:n ja SYTYn jakelulistan mukaan että kansanedustajille ja heidän avustajilleen, valtionhallinnon organisaatioille maakuntiin ja pääkaupunkiseudulle, tiedotusvälineille, kehittäjäorganisaatioille, eri tahojen omien jakelujen mukaan maakunnallisesti kuntiin ym. Verkosto on lisäksi edistänyt harvaan asutun maaseudun asioita mm. facebook sivustojen kautta
- *Seminaarit:* Järjestänyt valtakunnallisen seminaarin 9.9.2014 Helsingissä ”Biotalous elinvoimaa maaseudulle” yhteistyössä YTR:n MESI-verkoston kanssa.
- *Harvaan asutun maaseudun verkoston kokoaminen ja toiminnan kehittäminen:* kehitetty uutta verkostomaista toimintatapaa, pidetty neljä asiantuntijaryhmän kokousta ja haettu kansallisia ja kansainvälisiä uusia yhteyksiä sekä haettu tietoa verkostojohdamisesta ja verkostojen toiminnasta.
- *YTR:n sihteeristön ja YTR:n toimintaan osallistuminen:* osallistuttu YTR:n ja YTR:n sihteeristön toimintaan, verkostojen toiminnan kehittämiseen, lausuntojen laatimiseen, seminaareihin ja verkostosparraukseen.
- *Infrastruktuuri (liikenneyhteydet, tiestö, laajakaista ja sähköiset palvelut):* tehty yhteistyötä YTR:n Infrastruktuuri verkoston kanssa, oltu mukana laajakaistan rakentamiseen ja sähköisten palveluiden kehittämiseen liittyvissä ohjauks- ja työ-

ryhmissä, osallistuttu Aluerakenteen ja liikennejärjestelmän kehityskuva ALLI – foorumeihin.

- *Maakuntaverkostot*: Järjestetty maakuntatapaamiset Keski-Suomessa, Kainuussa, Varsinais-Suomessa ja Lapissa. Tilaisuuksien tavoitteina oli maakuntien harvaan asutun maaseudun tilanteen selvittäminen, Maaseutupoliittisen kokonaisohjelman peilaaminen suhteessa maakunnan kehittämiseen, paikkaperustaisten kokeilujen hakeminen ja maakuntaverkoston luominen.
- *Maaseudun turva-asiat*: mukana Arjen turvaa -hankkeen ohjausryhmässä (SPEK), Palaverit Maaseudun turva-asioista eri tahojen kanssa, Kylien turvaan liittyvässä seminaarissa työryhmän vetäjänä, mukana harvaan asutun maaseudun turvaan liittyvässä asiantuntijaverkostosta (SM), kommentoinnit Turvaa harvassa –raporttiin ja mukana Kylien turvallisuusoppaiden laatimisessa
- *Kannanotot ja kommentoinnit*: YTR:n kannanoton valmistelua VOS:iin, Lukio ja kansalaisopisto kannanotto
- *Kansainvälisyys*: Harvaan asutun maaseudun olosuhteiden ja kehittämistapojen kertomista Hokkaidon aluehallinnon edustajalle ja Harvaan asutun maaseudun olosuhteiden esittelyä ja keskustelua TEM:n hollantilaisten vieraiden kanssa
- *Maaseutuvaikutusten arviointi*: vetämässä Maaseutuvaikutusten arvioinnin työpajoja Tuusniemellä ja Juankoskella, aiheen esille nostamista maakuntatilaisuuksissa, jutut verkkolehdesssä
- *Maaseudun palvelut*: mukana SGEI-työryhmässä ja Maaseudun palveluohjelman sparrausryhmässä

Arvio toiminnan onnistumisesta

Harvaan asutun maaseudun verkosto keskittyi vuonna 2014 kehittämään uudenlaista verkostomaista toimintatapaa. Erityisesti haluttiin panostaa siihen, että alueeltaan laajan harvaan asutun maaseudun erityispiirteet eri alueilla tunnistetaan verkoston toiminnassa. Maakuntavierailut ovat tuoneet tietoa alueiden kehittämistarpeista ja paikallisesta kehittämisestä. Lisäksi kaikilta alueilta on löytynyt henkilöitä, jotka ovat kiinnostuneita olemaan mukana Harvaan asutun maaseudun verkostossa olemalla mukana vähintään tiedotuslistalla. Maakuntiin on myös syntymässä ryhmiä, jotka joko osallistuvat HAMA-verkoston asiantuntijaryhmän kokouksiin etäyhteydellä tai ovat muutoin omalla tavallaan yhteistyössä verkoston kanssa. Kullekin maakunnalle näyttää muodostuvan oma erityinen toimintatapsa. Uuden ohjelmakauden rahoitusten aukeamisen myös eri maakuntiin pyritään saamaa paikkaperustaisia kokeiluja kuudennen Maaseutupoliittisen kokonaisohjelman toimenpiteistä.

YTR:n muiden verkostojen kanssa on myös syntynyt uudenlaista yhteistyötä yhteisen verkostosparrausprosessin myötä. Erityisesti yhteistyötä on syntynyt infrastruktuurin ja palvelujen kehittämisen osalta.

Harvaan asutun maaseudun asioita on nostettu esille seminaareissa, verkkolehdesssä, muissa tiedotusvälineissä, työryhmissä ja facebookissa. Tähän tulee panostaa vieläkin enemmän. Verkosto on panostanut onnistuneesti etävälineiden hyödyntämiseen kokouksissaan.

Haasteena on vaikuttaminen poliittiseen päätöksentekoon ja tähän verkosto on suuntautumassa tulevaisuudessa eduskuntavaalien alla.

Harvaan asutun maaseudun teemaryhmän kokoonpano

Puheenjohtaja

Kunnanjohtaja *Tytti Määttä*, Vaalan kunta

Varapuheenjohtaja ja päätoimittaja

Kyläasiamies *Tuomo Eronen*, Pohjois-Karjala

Jäsenet:

Ylitarkastaja *Ritva Hakkarainen*, TEM

Asiamies *Pentti Ekola*, PARDIA

Ylitarkastaja *Rainer Lahti*, YM

Toiminnanjohtaja *Arja-Leena Peiponen*, Viisari ry

Ohjelmapäällikkö *Hilkka Laine*, Keski-Suomen liitto

Erikoistutkija *Katja Ilmarinen*, THL, Jyväskylän alueyksikkö (äitiysloman/hoitovapaan sijaisena *Marika Kettunen* 1.11.2013-)

Ylitarkastaja *Reijo Martikainen*, MAVI

Ylitarkastaja *Seppo Serola*, Liikennevirasto

Asiantuntija *Kimmo Aalto*, MTK

Yrittäjä *Ari Rosti*, Pinassi Oy, Saaristo

Kansanedustaja (KD) *Sauli Ahvenjärvi*, (varalla *Anni Vasama*, kansanedustajan avustaja)

Kansanedustaja (vihreät) *Satu Haapanen*, (varalla *Alma Roberts*, kansanedustajan avustaja)

Aluekehitysasiantuntija *Jouni Ponnikas*, Kainuun liitto

HAMA-asiantuntijaryhmässä ovat mukana muiden YTR:n verkostojen erityisasiantuntijat sekä YTR:n apulaispääsihteeri *Liisa Häme*

Erityisasiantuntija:

Tarja Lukkari, Kajaanin ammattikorkeakoulu Oy, Aktiviteettimatkailu

3.7 Identitetsbaserat nätverk (IDNET)

Den första treårsperioden varade mellan 2008 och 2010. Den landsbygdspolitiska samarbetsgruppen förnyade mandatet för temagruppen för åren 2011 – 2013. Från 2014 startade en reform av temagrupperna, mandattiden för IDNET, liksom de övriga, är nu 2014 – 2015.

Bakgrunden: Reform av nätverken 2014 och 2015

I början av år 2014 fastställdes ett nytt landsbygdspolitiskt helhetsprogram av Landsbygdspolitiska samarbetsgruppen. I och med det nya programmet startade också en utveckling av den landsbygdspolitiska organiseringen och nätverken. Denna omstrukturering skall genomföras under perioden 2014-2015.

Temagrupperna gick därmed i graven och ersattes med nätverk. Nätverken har ändrat form från temagrupsmodellen – var och en enligt den modell som man upplever passar bäst. Nätverken skall dock motsvara helhetsprogrammets teman, d.v.s. ett nätverk per tema.

För Svenska temagruppen innebar denna nyordning en utmaning. Den svenska temagruppens verksamhetsområde bygger ju inte på sakinnehåll utan på språklig och kulturell gemenskap samt i någon mån också på geografisk avgränsning.

Glesbygdstemagruppen hade en motsvarande situation – hela det landsbygdspolitiska programmet är uppdraget, dock med en speciell vinkling.

2014 har alltså dels varit en fortsättning på det gamla men också mer förnyelse än tidigare.

IDNET:s verksamhet, plus och minus

Platsbaserad politik är det övergripande temat för verksamheten. Platsbaserad politik utgår från att alla platser, t.ex. byar, kommundelar och regioner, är genuint olika på grund av sina olika resurser, problem och historia. Politiken måste i högre grad skraddarsys för att vara effektiv. Detta förutsätter ett holistiskt arbetssätt, såväl olika sektorer som olika nivåer måste samverka. Platsbaserad politik bedrivs inte enbart på basen av formellt definierade enheter utan i lika hög grad på socialt sammanhållna områden, på basen av t.ex. språk och kultur, vilket IDNET tar fasta på. Den platsbaserade politiken förutsätter Governace. Svenska temagruppen har redan under förra perioden, 2011 – 2013, utgått från platsbaserad politik som sitt rättesnöre, nu finns platsbaserad politik som ett bärande tema i landsbygdspolitiska helhetsprogrammet 2014 – 2020.

Diskussionen om vad platsbaserad politik betyder måste dock fortsättas eftersom det inte finns någon längre gående enighet om hur den skall förverkligas i Finland.

Under 2014 har IDNET vidareutvecklat och stimulerat arbetet med platsbaserad politik.

- IDNET har i samarbete med YTR och Kommunförbundet planerat ett seminarium om platsbaserad politik med användningen av den svenska REGLAB-metoden. Seminariet har ännu inte förverkligats men kommer antagligen att genomföras 2015.
- 3.2. ordnades ett seminarium i Raseborg kring ABCD-metoden. Det betyder att det lokala utvecklingsarbetet utgår från en lokal resursanalys, först därefter se man på utmaningarna. För en platsbaserad politik är en dylik analys nödvändig.
- 25.2. hölls en diskussion på Aronia i Ekenäs kring Geodesign, ett digitalt hjälpmedel för bl.a. just resursanalys.
- 27-28.8 hölls en workshop om platsbaserad politik i samband med MUA:s landsbygdsforskarkonferens.

Närdemokrati är en förutsättning för en platsbaserad politik. Man kan inte tänka sig att en platsbaserad politik skulle fungera enbart uppifrån-ner. Det krävs att platserna har ett avgörande inflytande över sin egen framtid. Det krävs "platsdemokrati".

Smart specialisering, en av de principer som de nya strukturprogrammen lyfter fram, är i praktiken omöjlig att förverkliga utan en platsbaserad politik som bas.

Den platsbaserade politikens logik sammanfaller också delvis med t.ex. trippel helix-tänkandet, det är skärningspunkterna mellan olika sektorer och nivåer som skapar kreativ utveckling.

- Under året har specialsakkunnige deltagit i en lång rad hörandetillfällen kring den nya kommunallagen och hållit föredrag om närdemokrati i olika sammanhang samt deltagit i debatter i media i ämnet.

Utvärdering: Allmänt kan man säga att utvecklingen gått i riktning mot en större förståelse av platsbaserad politik. Framförallt inom landsbygdspolitiken. LEADER:s ställning som utvecklingsredskap har stärkts, inför den nya programperioden har EU utvidgat möjligheterna att använda LEADER också inom strukturfonderna. Detta öppnar möjligheten att använda metoden också i städerna, om man så beslutar på nationell nivå. På den negativa sidan kan dock noteras att KOKO-programmet avslutats. Ett annat orosmoln är att YTR:s verksamhet har kringkurits i och med överföringen till arbets- och näringsministeriet. Det samma gäller också Skärgårdsdelegationen. Detta måste ses som allvarliga bakslag för en modernare förvaltningstradition.

IDNETs verksamhet har haft god effekt i förhållande till resurserna. Det är dock viktigt att arbetet fortsätter för IDNET:s del.

Den landsbygdspolitiska verksamheten

IDNET har på olika sätt bidragit till utvecklandet av YTRs verksamhet. IDNET har via sin ordförande Mats Nylund arbetat på riksnivå för att stärka YTR och motverka de negativa tendenser som funnits. Bl.a. har initiativ tagits till att skapa ett landsbygdspolitiskt nätverk i riksdagen.

IDNET har också bidragit till att Camilla Wahlsten (Finlandssvenska 4H) har utsetts till biträdande generalsekreterare för YTR som representant för den tredje sektorn.

Specialsakkunnige har aktivt deltagit i sekretariatets och YTRs verksamhet.

Utvärdering: IDNETs insats har varit betydande inom YTR-nätverket på flera olika sätt, och resultat har uppnåtts. Framgångarna överskuggas dock av de nedskärningar och inskränkningar som samtidigt skett. Det finns dock ingen orsak att ändra linje, men metoderna måste anpassas till läget på ett nytt sett.

Mötesrundor - dialog

Temagruppen och IDNET försöker hålla en levande kontakt till olika aktörer på "fältet" genom att ordna mindre tillställningar och träffa aktörerna i olika delar av Svenskfinland. Detta har skett på olika sätt, i samarbete med Folktinget, församlingarna, kommunerna, LEADER-grupperna osv.

- Kommunrundan har i år avslutats, sammanlagt 10 kommuner har besökts. Besöken, när de kommit tillstånd, har oftast varit mycket givande.
- Rådslag kring vårdreformen har i någon mening varit en fortsättning på kommunrundan. Hittills har hållits två rådslag, i Vasa 22.9 och i Pargas 24.9. (i samarbete med Glesbygdsnätverket och Egentliga Finlands förbund)
- Landsbygdsriksdagerna som var planerad för hösten måste tyvärr uppskjutas till 28-29 mars 2015.

Utvärdering: Det är viktigt att diskutera med aktörerna i deras regioner. Kommunrundan fungerade bra i svenska landsbygdskommuner men i mer urbana och finskspråkigt dominerade kommuner var intresset svalare. Rådslagen har fungerat bra så här långt. Vårdreformen är en synnerligen viktig fråga för kommunerna och det finns ett stort behov att ventilera den. Man kan dra slutsatsen att det är enklare att samlas kring ett mera avgränsat tema. Praktiska problem med landsbygdsriksdagen gjorde

att den måste skjutas upp men den nya tidpunkten (tre veckor före riksdagsvalet) gör att man kan få mera ut av arrangemanget.

Information

Information är av största vikt för en språkminoritet. Utan fungerande informations-spridning och kommunikation undergrävs identiteten. Den viktigaste informationen riktar sig till personer och organisationer med ett landsbygdspolitiskt intresse och ansvar. Dessa har nåtts via en satsning på ett elektroniskt nyhetsbrev. Nyhetsbrevet upprätthålls av Svensk Byaservice, IDNET har varit med och utvecklat brevet. Nyhetsbrevet kommer ut en gång per vecka och når direkt över 300 finlandssvenska aktivister i olika organisationer. Det finns också att tillgå på en rad hemsidor. IDNET informerar också bredare via Landsbygd Plus och elektroniskt via hemsidor samt via debattartiklar i dagspressen och deltagande i radions debattprogram.

Utvärdering: Den riktade informationen fungerar bra. Informationen till den breda allmänheten kan sägas ha fungerat försvarligt. Landsbygdsfrågor är, i dagens samhällseliga klimat, inte speciellt intressanta för media.

Stads-LEADER

IDNET har framhållit behovet av att inte strikt följa geografiska gränser i städerna, eftersom det sociala kapitalet där i mindre grad än på landsbygden är geografiskt bundet. Temagruppen har försökt delta i alla viktigare evenemang kring stads-LEADER.

Under året har ramarna för stads-LEADER något klarnat vilket har gjort att det har funnits större möjligheter att förbereda sig för denna struktur.

Utvärdering: Det finns en tillräcklig beredskap i framförallt Helsingfors men delvis också i Åbo, att påbörja uppbyggandet av LEADER. En svensk organisation, 4 byar, har grundats i Helsingfors. Organisationen vill samla de svenskspråkiga i hela metropolregionen.

Internationellt arbete

Internationellt arbete finns också med som en del av IDNETs uppdrag. Sekreteraren har hållit sig informerad om den europeiska landsbygdspolitiken och arbetat för en platsbaserad ansats, framförallt inom European Rural Alliance (ERA) och European Rural Community Alliance (ERCA) samt deltagit i möten och seminarier.

Ett viktigt framsteg på europeisk nivå är samgången av ERA och ERCA. Specialsakkunnige har deltagit i detta arbete på olika sätt, bl.a. på mötet mellan dessa organisationer.

Den största händelsen under 2013 var att den första europeiska landsbygdsriksdagen i Bryssel 13.11. Under 2014 har planeringen kommit i gång för nästa europeiska landsbygdsriksdag. Specialsakkunnige har varit engagerad i denna process. Resultatet kommer med största sannolikhet att bli att det skapas en verklig gräsrotsorganisation och den europeiska landsbygdsrösten kommer fram på ett nytt sätt.

IDNET har också haft en central roll i det nordiska samarbetet bl.a. som värd för en träff mellan Hela Sverige ska leva och Byaverksamhet i Finland. Specialsakkunnige

deltog också i den rikssvenska landsbygdsriksdagen 15-18 maj och de internationella träffar som hörde till den.

Specialsakkunnige har också deltagit i en konferens på Irland "Shaping Our Villages What Next" 4-5 september.

Bedömning: En heltäckande internationell bevakning är självfallet omöjlig och ligger också utanför temagruppens kompetens. Det är dock viktigt att i stora drag hålla sig informerad om aktuella trender och i mån av möjlighet göra en aktiv insats i utvecklingsarbetet, vilket kan anses ha skett.

Koordineringsgruppen

Ordförande, Mats Nylund, Riksdagen
Viceordförande, Björn Wallén, SSC/SFV Bildning
Viceordförande, Niklas Ulfvens, Österbottens förbund
Risto Matti Niemi, Byaverksamhet i Finland/SYTY
Per-Stefan Nyholm, Nylands förbund
Gunilla Wasström, Pomoväst
Mia Aitokari, Östnylands Byar
Rikard Korkman, SLC
Kaj Suomela, ELY-centralen, Österbotten
Kristina Svells, Åbo Akademi
Camilla Wahlsten, 4H
Anne Sormunen, Mellersta Österbottens förbund
Petra Palmroos, Väståbolands stad
Kjell Andersson, Åbo Akademi
Anita Ismark, Korsnäs kommun
Ann-Sofi Backgren SSC/SFV Bildning
Peter Backa, specialsakkunnig, sekreterare
Sakkunniga:
Leif Ehrsten, TEM
Hans Bergström, Nätverksenheten
Stefan Svenfors, Pedersöre kommun
Brittinger Wahe, Ålandskontoret
Sami Heinonen, Egentliga Finlands förbund

Koordineringsgruppen har sammanträtt till två möten under året, 4 februari och 6 oktober för att dra upp riktlinjer och besluta om de större aktiviteterna.

4 Maaseutututkimuksen ja –osaamisen vahvistaminen

4.1 YTR-hankkeet

Hankehaun teemoina elämänlaatu, osallisuus ja lähidemokratia sekä elinkeinot ja ekosysteemipalvelut

Valtakunnallisia maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeita (nk. YTR-hankkeet) rahoittaa työ- ja elinkeinoministeriö maaseudun kehittämisen määrärahasta (mom. 32.50.62) ja maa- ja metsätalousministeriö Maatilatalouden kehittämisrahaston (Makera) varoista.

YTR-hankkeiden rahoitus jakaantuu kahden eri ministeriön vastuulle, mutta hankehaku järjestettiin yhtenä kokonaisuutena. YTR hyväksyi vuoden 2014 hankehaun teemat kokouksessaan 18.6.2013. Teemat olivat:

1. Elämänlaatu, asuminen ja palvelut, erityisesti:
  - arjen sujuvuutta edistävien palvelujen tuottaminen paikallisten olosuhteiden ja voimavarojen ehdoilla; monipuoliset kumppanuudet palvelujen järjestämisessä, mm. kuntien, yritysten ja yhdistysten yhteistyö palvelujen tuotannossa
  - hyvinvoinnin ja elämänlaadun mittaaminen ja arviointi
  - maaseudun luonto-, kulttuuri- ja muiden resurssien merkitys hyvinvoinnille; em. resurssien taloudelliset vaikutukset
2. Osallisuus ja lähidemokratia, erityisesti:
  - osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet sujuvan arjen, yhteisöllisyyden ja hyvän elämän tekijänä; osallistumista tukevat toimintatavat ja rakenteet
  - paikallisen kehittämisen muodot osana maaseudun kehittämisen ja maaseutupoliittikan kokonaisuutta; paikkaperustainen teoria ja käytäntö Suomessa
3. Elinkeinot ja ekosysteemipalvelut, erityisesti:
  - yrittäjyyden edistäminen ja kokeilut monipuolisesti, ml. tilapäinen, osa-aikainen ja yhteisöyrittäjyys sekä eri toimialoja yhdistävä yrittäjyys
  - paikallisyhteisöjen ja yritysten verkostoituminen tutkimuksen ja tuotekehityksen kanssa
  - ekosysteemipalvelut ja maaseudun resurssien tuotteistaminen, esim. maatilojen mahdollisuudet ekosysteemipalvelujen tuottamiseen
  - hajautetun energiantuotannon ratkaisut

Teemoihin 1 ja 2 liittyvät hankkeet rahoittaa työ- ja elinkeinoministeriö maaseudun kehittämisen määrärahasta ja teemaan 3 liittyvät hankkeet maa- ja metsätalousministeriö Makerasta.

4. Maaseutupoliittisen kokonaisohjelman toteuttamista tukevat verkostot

Haun avaaminen ja saapuneet hakemukset

Työ- ja elinkeinoministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö avasivat yhteisen hankehaun 20.9.2013 (TEM/2035/09.01.03/2013, MMM Dnro 1658/39/2013). Hausta ilmoitettiin kummankin ministeriön internet-sivuilla, sähköpostitse YTR-verkoston kautta sekä ilmoituksella Maaseudun tulevaisuudessa. Hakemukset tuli toimittaa 31.10.2013 mennessä teemasta riippuen joko työ- ja elinkeinoministeriöön tai maa- ja metsätalousministeriöön.

Maaseutupoliittisen kokonaisohjelman toteuttamista tukevien verkostojen hankehaku avattiin 25.10. erillisellä menettelytapakirjeellä ja siitä ilmoitettiin sähköpostitse YTR-verkoston kautta sekä työ- ja elinkeinoministeriön internet-sivulla. Verkostojen hankehausta järjestettiin infotilaisuus 11.11.2013. Hakemukset tuli toimittaa 2.12. mennessä työ- ja elinkeinoministeriöön.

Hakemuksia saapui seuraavasti:

TEM:öön saapuneet hakemukset (teemat 1, 2 ja 3)	38 kpl
MMM:öön saapuneet hakemukset (teema 3)	36 kpl
Verkostohankehakemukset	9 kpl
Yhteensä	83 kpl

Haettu summa yhteensä	8,8 Meur
Haettu vuodelle 2014	5,2 Meur
Haettu verkostohankkeisiin	737 000 euroa

Hakemusten käsittely

Hakemukset käsitteli ja rahoitusesitykset valmisteli YTR:n hankeryhmä, jonka YTR asetti kokouksessaan 22.10.2013.

Hankeryhmän kokoonpano:

pj. maaseutuprofessori Hilka Vihinen, YTR:n apulaispääsihteeri, MTT
 vpj. kehittämisspäälikkö Timo Kukkonen, Hämeen ELY-keskus
 ympäristöneuvos Harry Berg, YM
 tutkimusprofessori Sakari Karvonen, THL
 maaseutuylitarkastaja Hanna-Mari Kuhmonen, TEM
 ylitarkastaja Reijo Martikainen, Mavi
 maaseutuylitarkastaja Marianne Selkänaho, MMM, varalla Sanna Sihvola
 ylitarkastaja Olli Voutilainen, TEM
 ylitarkastaja Riina Vuorento, OKM
 tutkijatohtori Merja Lähdesmäki, Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti
 sihteeri maaseutuylitarkastaja Laura Jänis, TEM

Hankeryhmä käsitteli hakemukset kahdeksassa kokouksessa (28.11.2013, 3.12.2013, 11.12.2013, 13.12.2013, 13.1.2014, 14.1.2014, 24.1.2014, 3.2.2014), joista viimeinen oli päätöskokous.

Hankeryhmän rahoitusesitykset esiteltiin päätöskokouksen 3.2. jälkeen työ- ja elinkeinoministeriön alueosastolle ja maa- ja metsätalousministeriön ruokaosastolle ja tämän jälkeen, viikolla 7, ilmoitettiin hakijoille. Lista rahoitettavista hankkeista vietiin tiedoksi YTR:lle 14.2.2014 ja laitettiin ministeriöiden internet-sivuille.

Yhteenveto rahoitettavista hankkeista

Momentilta rahoitettiin yhteensä 18 hanketta (1 023 000 euroa), joista 7 (321 700 euroa) oli tutkimushankkeita (ml. 1 maaseutuprofessori 25 200 euroa) ja 11 kehittämishankkeita (701 300 euroa, ml. 6 verkostoa, 514 000 euroa). Näistä kolme oli jatkohankkeita (67 500 euroa) ja 15 uusia hankkeita (955 500 euroa).

Makerasta rahoitettiin yhteensä 7 hanketta, joista 5 tutkimushanketta (303 000 euroa) ja 2 kehittämishanketta (201 500 euroa, ml. 1 verkostohanke, 134 500 euroa). Nämä olivat kaikki uusia hankkeita.

Arviointia vuoden 2014 kierroksesta

Hakukierroksella uutta oli hakuteemojen entistä suurempi sitominen maaseutupoliittisen kokonaisuohjelman teemoihin. Haastetta tähän toi se, että teemat muodostettiin vasta valmisteilla olevan ohjelman pohjalta. Teemoiksi valittiin ohjelmasta muut paitsi infrastruktuuri ja maankäyttö, sillä vuoden 2013 Makera-haun teemana oli ollut sitä lähellä oleva teema alueiden käyttö. Uutta oli myös verkostohankkeiden (ennen teemaryhmät) haun irrottaminen muusta hankehausta. Tämä oli välttämätöntä, sillä verkostohankkeiden muodostamiselle haluttiin antaa enemmän aikaa.

Hallinnollisesti onnistuneena ratkaisuna voi pitää sitä, että haku toteutettiin kahden ministeriön sujuvana yhteistyönä. Suurin osa hakijoista lähetti ohjeistuksen mukaisesti hakemukset teeman mukaan oikeaan osoitteeseen.

Hakemuksia saapui verrattain paljon suhteessa jaettavissa oleviin varoihin. Tämä saattoi johtua osittain hyvin laajoista hakuteemoista, mutta myös EU-ohjelmakauden vaihde näkyi: hakuun tuli muutama selvästi paikallinen tai alueellinen hanke.

TEM:n puolelta momentilta laitettiin alkuun useampi hanke myöntämällä niille vain ensimmäisen vuoden rahoitus. Jatkorahoitus näiden hankkeiden oli haettava erikseen. TEM:ssä on pohdittu, voisiko jatkohankkeille järjestää jatkossa hallinnollisesti kevyemmän hakumenettelyn. MMM:n puolelta Makerasta jatkettiin sen käytännön mukaisesti myöntämällä rahoitus koko hankkeen ajaksi myös yli vuoden kestäville hankkeille.

Verkostohankkeiden osalta tilanne oli uusi, vaikka toiminta rakentuukin vahvasti tammikuun 2014 loppuun asti toimineiden teemaryhmien pohjalle. Tavoitteena oli uudistaa toimintaa entistä joustavammiksi ja laajemmat teemat käsittäviksi verkostoiksi ja sitoa niiden toiminta vahvemmin kokonaisuohjelman toteuttamiseen. Hakemuksissa uudistamisen aste vaihteli ja toiminnan kehittämistä jatketaan edelleen.

YTR-hanketoiminnan ja Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman valtakunnallisten hankkeiden yhteensovittaminen

Valtakunnallisia maaseudun kehittämishankkeita rahoitetaan myös EU-osarahoitteisesta Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta. Näiden kahden rahoitusvälineen yhteensovittamista parannettiin vuoden 2014 aikana. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman valtakunnallisten hankkeiden rahoituksen hallinnointi on keskitetty Hämeen ELY-keskukseen. Hanketoiminnasta siellä vastaavat Timo Kukkonen ja Lassi Hurskainen kutsuttiin mukaan YTR:n hankeryhmän jäseniksi. 15.1.2014 YTR ja maaseutuverkostoyksikkö järjestivät yhteistyössä Hämeen ELY-keskuksen kanssa seminaarin, jossa pohdittiin valtakunnallista hanketoimintaa ohjelmakaudella 2014-2020. Vuoden 2014 aikana Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman valtakunnallisia hankkeita valmisteli maa- ja metsätalousministeriön työryhmä, jonka työskentelyyn YTR:n hankesihteeri osallistui. YTR:n hankeryhmän edustus otettiin vuoden 2015 alussa mukaan Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman valtakunnallisten hankkeiden arviointiryhmään, jota vetää Hämeen ELY-keskus.

4.2 Maaseutukatsaus 2014 sekä Maaseutu 2014 -barometri ja siihen kytkeytyvät verkkoartikkelit

Maaseutuosaamisen vahvistamisen tueksi YTR päätti lokakuussa 2012 Maaseutukatsauksen 2014 laatimisesta. Katsaus tarjoaa yksissä kansissa tuoretta tietoa maaseudusta poliitikkojen, virkamiesten, tutkijoiden ja kehittäjien käyttöön. Se esittää poikkileikkauksen maaseudun tilanteesta, ennakoii maaseutualueiden tulevaa kehitystä sekä kuvaa maaseutupolitiikan kokonaisuutta. Katsauksessa analysoidaan tilastoaineistoja sekä maaseudun pysyville asukkaille tehdyn kyselyn tuloksia. Paperijulkaisun lisäksi katsaus julkaistaan sähköisenä ja siitä valmistellaan myös verkkoversio.

Katsauksen rinnalla työ- ja elinkeinoministeriö päätti toteuttaa Maaseutu 2014 -barometrin, joka täydentää maaseutukatsauksen tuottamaa tietopakettia suomalais-

ten näkemyksillä maaseudun merkityksistä. Barometri on jatkoa Sitran Maamerkit-ohjelmassa vuosina 2009 ja 2011 toteuttamalle Maamerkit-barometrille.

Maaseutukatsaus 2014 ja Maaseutu 2014 -barometri julkistettiin täyteen buukatussa seminaarissa Säätytalolla 23.1.2014. Seminaarin yhteydessä järjestettiin tiedostustilaisuus. Tuloksista uutisoitiin mediassa näyttävästi.

Maaseutu 2014 -barometrin tuloksia haluttiin tarkastella myös laajemmassa yhteiskunnallisessa kontekstissa. Tätä varten työ- ja elinkeinoministeriö pyysi elokuussa eri tahoja ilmaisemaan mielenkiintonsa laatia artikkeleita barometrin tuloksiin kytkeytyen. Toteutettavaksi valittiin kolme artikkelia, joiden aiheet olivat 1) Maaseudun mahdollisuudet liiketoiminnassa ja yrittäjyydessä, 2) Kohti erilaisia alueita - alueiden vetovoimaprofiilit tulevaisuudessa, ja 3) Maaseudun paikkaperustainen kehittäminen kulttuurin, hyvinvoinnin ja yrittäjyyden näkökulmasta. Artikkelit laativat tutkimusjohtaja Tuomas Kuhmonen Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskuksesta sekä yliopistotutkija Kari Ilmonen Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksesta ja yliopistonlehtori Ilkka Luoto Vaasan yliopistosta. Artikkelit julkaistiin alkuvuodesta 2015 suomeksi sivulla www.tem.fi/maaseutu ja ruotsiksi sivulla www.tem.fi/landsbygd.

5 Maaseututoimijoiden kansallisen ja kansainvälisen verkostoitumisen ja kokemustenvaihdon edistäminen

5.1 Maaseutuakatemia

Vuonna 2014 YTR järjesti historian ensimmäisen Maaseutuakatemian. Maaseutuakatemian tavoite muotoiltiin näin: Maaseutuakatemia on yhteiskunnallisille vaikuttajille suunnattu korkeatasoinen seminaari, jonka tavoitteena on lisätä päättäjien ja mielipidevaikuttajien tietoa maaseutuun liittyvistä Suomen tulevaisuuden menestystekijöistä sekä tarjota maaseututeeman liittyvä keskustelun ja verkostoitumisen paikka. Tavoitteena on myös tuoda aineksia aluekehittämisen tulevaisuustarkasteluun ja linjauksiin.

Tunnelman ja ilmapiirin osalta tavoitteita voi kuvata seuraavin sanoin: Asiantunteva - Innostava - Tulevaisuus - Mahdollisuudet - Luottamuksellinen - Verkosto & Suhteet.

YTR:n yhteistyökumppaneina ensimmäisen maaseutuakatemian järjestämisessä olivat Maaseutuverkostoyksikkö ja Agronomiliitto. Maaseutuakatemian konseptin suunnittelun toteutti ostopalveluna Maaseudun Sivistysliitto jo vuonna 2012. Tapahutumatuottaja kilpailutettiin helmi-huhtikuussa 2013. Maaseutuakatemian 2014 tuottajaksi valittiin kilpailutuksen perusteella Business Arena Oy. Business Arena vastasi Maaseutuakatemian kohtaamisten ja oppimisprosessin kokonaisvaltaisesta suunnittelusta ja tuottamisesta. Maaseutuakatemian ilmeen ja verkkosivujen toteuttaja oli TEM:n valmiiksi kilpailuttama Pixelpress. Akatemian toteutuksen tukena toimi YTR:n asettama ohjausryhmä, jonka puheenjohtajana toimi maa- ja metsätalousministeriön valtiosihteeri Risto Artjoki.

Maaseutuakatemian 2014 sisältöteemat olivat:

- Kansantalous
- Energia
- Rakenteet
- Hyvinvointi

- Osallisuus

Maaseutuakatemiaan kuuluivat seuraavat tilaisuudet:

- Asiantuntijoiden workshop, marraskuu 2013
- Varsinainen akatemiatilaisuus 11.-12.2.2014, Billnäsin ruukki, Raasepori (noin 40 osallistujaa)
- Round table -tilaisuus, Agronomiliitto 19.3.2014 (13 osallistujaa)
- Round table -tilaisuus, maaseutuverkostoyksikkö, peruuntui
- Maaseutuakatemian pamfletti luovutettiin elinkeinoministeri Jan Vapaavuorelle ja maa- ja metsätalousministeri Jari Koskiselalle 8.4.2014.

Maaseutuakatemian verkkosivut ja materiaalipankki: www.maaseutuakatemia.fi
Twitter: #maaseutuakatemia

Kehittämisideoina ensimmäisen akatemian kokemusten perusteella esitettiin mm. seuraavaa:

- Tavoitteen mukainen yleissivistävä sisältö innostavine ja tasokkaine alustuksineen, rento oppimisympäristö ja ote keskustelujen ohjauksessa toteutuivat kiitettävästi.
- Sisältö jäi toteutuneen, ennakoitua maaseutuasioissa kokeneemman osallistujajoukon mielestä hieman kevyeksi.
- Olisi toivottu enemmän konkreettisia tarinoita, ratkaisumalleja, käytännönläheisiä caseja ja selkeämpiä toimeksiantoja ryhmäkeskusteluihin.
- Värikkäämpää vastakkainasettelua ja debatointiakin kaivattiin.
- Aikaraami koettiin myös tiukaksi, toista päivää voisi mieluusti jatkaa muutamalla tunnilla.
- Viestinnän tavoitteita ja tarkoitusta kannattaa tarkentaa. Aineksia voisi olla herättämään laajempaakin yhteiskunnallista keskustelua eri kanavissa.
- On linjattava konkreettisemmin ja viestittävä rohkeammin, mihin Maaseutuakatemiassa syntyvät tulokset ja kannanotot tähtäävät.

5.2 Hanke- ja verkostotapaaminen Naantalissa

Vuotuinen hanke- ja verkostoseminaari pidettiin Naantalin kylpylässä 5.-6.5. Seminaari järjestettiin yhteistyössä maaseutuverkostoyksikön kanssa. Seminaariin osallistui yhteensä 118 maaseudun kehittäjää.

Seminaarin avasi Varsinais-Suomen maakuntajohtaja Juho Savo. Ensimmäisenä päivänä YTR:n uusi pääsihteeristö ja teemaverkostot esittäytyivät ja kertoivat maaseutupoliittisesta kokonaisohjelmasta 2014-2020. Tulevaa EU-ohjelman maaseutuverkostoa ja valtakunnallista hanketoimintaa avasivat maa- ja metsätalousministeriön edustajat. Myös rakennerahasto-ohjelman valtakunnallisesta hanketoiminnasta kuultiin puheenvuoro. Keynote-puhujana oli Juha Heikkala Valo ry:stä ja hän puhui verkostojohtamisesta ja viestinnän merkityksestä. Iltapäivällä järjestettiin hanketori, jossa oli esillä reilu tusina valtakunnallista hanketta ja kävi kova kuhina.

Seminaarin toisen päivän työryhmissä työstettiin valtakunnallisia hankkeita ja koordinaatiohankkeita uudelle ohjelmakaudelle ja verkostoitettiin hanketoimijoita eri teemoissa. Lounaan jälkeen osa porukoista jatkoi vielä erillisissä kokoonpanoissa, teemoina maaseutupolitiikan verkoston kansainvälinen toiminta, maaseutuviestintä ja maaseudun palveluohjelma. Palaute seminaarista oli pääosin hyvää.

5.3 Kansainvälinen toiminta

Suomalaisen maaseutupolitiikan verkoston kytkeytyminen kansainvälisiin verkostoihin on luonteva ja lisäarvoa tuova ulottuvuus maaseudun kehittämisessä. YTR edisti ja osallistui aktiivisesti kansainväliseen verkostoitumiseen ja kokemustenvaihtoon.

Kansainvälisen yhteistyön toimintastrategia hyväksyttiin osana maaseutupoliittista kokonaisohjelmaa 2014–2020. Toimintastrategia tähtää suunnitelmalliseen kansainväliseen yhteistyöhön. Strategiassa määritellään kansainvälisen toiminnan strategiset tavoitteet ja maaseutupolitiikan verkoston käytännön toimenpiteet.

YTR:n verkosto- ja hanketapaamisessa Naantalissa 6.5.2014 järjestettiin avoin työryhmä, jossa keskusteltiin kansainvälisistä maaseudun kehittämisen ulottuvuuksista konkreettisten esimerkkien pohjalta. Toiminnanjohtaja *Petri Rinne* Joutsenten reitti ry:stä kertoi kokemuksiaan ja näkemyksiään kehitysmaaseudun kehittämisestä. Leader-asiamies *Kim Smedslund* Suomen kylätoiminta ry:stä ja YTR:n kv-koordinaattori *Hanna-Mari Kuhmonen* työ- ja elinkeinoministeriöstä alustivat kumppanuuksista maaseudun ja kaupunkien kehittämisessä. Ryhmässä pohdittiin myös kansainvälisen toiminnan painotuksia vuosina 2014–2015.

YTR:n kansainvälisen toiminnan tilanteen kokonaisuuden hahmottamiseksi sihteeristölle ja verkostoille tehtiin kysely, jossa selvitettiin, 1) mitä kansainvälisiä kytköksiä YTR-verkostossa on, 2) mille kansainvälisille foorumeille (työryhmiin, järjestöihin tms.) YTR-verkostosta osallistutaan, ja 3) mitä ja miten kv-yhteistyön toimintastrategian toimenpiteitä YTR-verkostossa toteutetaan. Lisäksi kysyttiin, minkälaista tukea kv-yhteistyöhön toivotaan, ja pyydettiin ehdotuksia maaseutupolitiikan piirissä tehtävän kv-yhteistyön ja sen koordinaation kehittämiseksi. Vastauksista laadittiin kooste, jonka pohjalta keskusteltiin YTR:n sihteeristössä 21.10.2014. Keskustelun lopputulemana päätettiin lähteä kokoamaan yhteistä ”kv-pöytä”, jossa mukana olisivat YTR, Suomen Kylätoiminta ry ja Maaseutuverkostopalvelut. ”Kv-pöydän” tarkoituksena on edistää tiedonvaihtoa ja yhteistyötä maaseudun kehittämisen kv-toiminnassa.

Vuoden 2014 aikana valmisteltiin OECD:n maaseututyöryhmän uusi mandaatti kaudelle 2015–2019. Mandaatin sisältöön vaikutettiin aktiivisesti ja menestyksekkäästi. OECD:n maaseututyöryhmä kokoontui kahdesti: 7.4.2014 ja 25.11.2014. Kevään kokouksessa käsiteltiin mm. joulukuussa 2013 pidetyn aluekehitysministerikokouksen viestejä ja seuraavia askeleita, modernia maaseudun kehittämiss politiikkaa, maaseudun määrittelyä sekä maaseutualueiden haasteita ja muutoskestävyyttä (resilienssi). Maaseutuyllitarkastaja *Hanna-Mari Kuhmonen* työ- ja elinkeinoministeriöstä osallistui kokoukseen ja esitteli kokouksessa Suomeen tehdyn uuden paikkatietopohjaisen kaupunki-maaseutu-luokituksen. OECD:n maaseutu- ja kaupunkityöryhmien yhteisen seminaariosuuden aiheita olivat maankäyttöpoliittikkojen hallinta sekä ikääntymisen ja demografisen muutoksen seuraukset alueille ja kaupungeille. 25.11.2014 pidetyn kokouksen asialistalla oli mm. maaseututyöryhmän mandaatti, keväällä 2015 järjestettävä maaseutukonferenssi, maaseutualueiden trendit sekä maaseutupolitiikan haasteet. Kokouksessa Suomea edusti neuvotteleva virkamies *Sirpa Karjalainen* maa- ja metsätalousministeriöstä.

Huhtikuussa YTR vastaanotti noin 20 hengen delegaation Alankomaiden sisäministeriöstä. Vieraat olivat kiinnostuneita Suomen maaseudusta ja sen kehittämisestä. *Hanna-Mari Kuhmonen* esitteli vieraille Suomea maaseutunäkökulmasta ja *Christell*

Åström valotti Suomen maaseutupolitiikan kokonaisuutta. *Tarja Lukkari* puolestaan kertoi harvaan asutun maaseudun haasteista, strategioista ja kehittämistyöstä.

YTR:n pääsihteeri, *Christell Åström*, osallistui Euracademyyn kesäakatemiaan, joka järjestettiin heinäkuun 13.-21. välisenä aikana Unkarissa. Pääsihteeri alusti tapaamisessa teemasta; ”*Volunteering and local democracy in the context of Finland’s recent local government reorganisation*”. Tapaamiseen osallistui yli 20 tutkijaa ja maaseutukehittäjää Euroopasta.

YTR:n pääsihteeri kertoi YTR:n toiminnasta ja maaseutupolitiikan rakenteista 6.9. Prepare- verkoston tilaisuudessa Vantaalla. Lokakuussa pääsihteeri kertoi maaseutupolitiikan kokonaisuudesta ja ajankohtaisista asioista japanilaisille julkisen hallinnon edustajille.

YTR osallistuu Suomen Kylätoiminta ry:n kv-jaostoon. Kv-jaosto kokoontui keväällä ja syksyllä 2014, kokouksiin osallistui *Hanna-Mari Kuhmonen*.

Kansainvälisiä tarpeita varten laadittiin esite ”Finnish Rural Policy in a Nutshell”. Esitteessä kuvataan suomalaista maaseutua, maaseutupolitiikkaa ja YTR:ää sekä kokonaisohjelman sisältöjä.

6 Maaseutuvaikutusten arvioinnin kehittäminen ja käyttöönoton edistäminen ja seuranta

Maaseutuvaikutusten arvioinnin käyttöönottoa edistettiin ja tehtiin tunnetuksi eri foorumeilla. Maaseutuvaikutusten arvioinnin työpajat järjestettiin kuntajakoselvitykseen kytkeytyen 22.4. Tuusniemellä ja 23.4. Juankoskella. YTR-verkostosta tilaisuuksiin osallistuivat pääsihteeri *Christell Åström*, maaseutuyllitarkastaja *Hanna-Mari Kuhmonen* sekä teemaverkostojen erityisasiantuntijat *Seija Korhonen* ja *Tarja Lukkari*.

Maaseutuvaikutusten arvioinnin kehittämiseksi kuntaliitostilanteessa alettiin suunnitella mallin pilotoimista käytännössä. Arvioinnin toteuttaminen kuntaliitoksessa mallinnettiin Oulun yliopiston johdolla toteutetussa MAUKA-hankkeessa (ks. Muilu ym. 2013; <https://wiki oulu.fi/display/psms/Nordia+Tiedonantoja>). Mallin testaamiseksi ja konkretisoimiseksi etsittiin pilottialueita, jotka sisällyttävät maaseutuvaikutusten arvioinnin prosessin eri vaiheisiin heti kuntajakoselvityksen alusta alkaen. Pilottialueiksi lähtivät Raahe-Siikajoki-Pyhäjoki-kuntajakoselvitysalue, Nilakan alue sekä Kuopio-Siilinjärvi-Suonenjoki-kuntajakoselvitysalue. Tarkoituksena on, että piloteissa maaseutuvaikutusten arviointiprosessi dokumentoidaan ja sen sekä aikaisempien kokemusten pohjalta laaditaan selkeä ja napakka ohjeistus, jota voidaan hyödyntää muissa kuntajakotilanteissa.

Pilottien ohjausta varten perustettiin ohjausryhmä, jossa puheenjohtajana toimii *Taina Väre* Kuntaliitosta ja sihteerinä *Hanna-Mari Kuhmonen* työ- ja elinkeinoministeriöstä. Muut ohjausryhmän jäsenet ovat *Niina Kotavaara* Oulun yliopistosta, *Ritva Pihlaja* Kansalaistoiminnan verkostosta, *Päivi Kurikka* Kuntaliitosta, *Christell Åström* työ- ja elinkeinoministeriöstä sekä pilottialueiden asiantuntijat *Kaisu Tuomi* (Raahe-Siikajoki-Pyhäjoki-kuntajakoselvitysalue), *Seija Korhonen* (Nilakan alue) ja *Tarja Pöyhönen* (Kuopio-Siilinjärvi-Suonenjoki-kuntajakoselvitysalue). Pilotteja valmisteleva palaveri pidettiin 10.9. Ohjausryhmä kokoontui 7.10. ja 15.12. Pilottien ensimmäinen vaihe valmistuu alkuvuodesta 2015.

Arvioinnin käyttöönoton seuranta raportoitiin Maaseutukatsauksessa 2014, johon koottiin osio maaseutuvaikutusten arvioinnista kehittämisvälineenä.

Eduskunnan Pikkuparlamentissa järjestettiin keskustelutilaisuus 5.11.2014 otsikolla "Unohtuuko maaseutu päätöksenteossa?". Tilaisuudessa kuntajakoselvittäjä Timo Säkkinen, kunnanjohtaja Kaisu Tuomi sekä pääsihteeri Christell Åström kertoivat maaseutuvaikutusten arvioinnista käytännössä. Lisäksi kansanedustajat kuudesta eri puolueesta haastettiin keskustelemaan siitä, kuinka maaseutu näkyisi paremmin päätöksenteossa. Tilaisuuteen osallistui 27 henkilöä ml. 10 kansanedustajaa. Tilaisuuden taltiointit ovat katsottavissa sekä keskustelujen kirjalliset yhteenvedot ovat luettavissa osoitteesta <http://www.kunta.tv/web/guest/unohtuuko-maaseutu-paatoksenteossa>.

7 Paikallisen kehittämisen rakenteiden ja työtapojen vahvistaminen

Suomen Kylätoiminta ry SYTY esitti jo syksyllä 2013 elinkeinoministeri Jan Vapaavuorelle kannanoton yhteistoimintasopimuksen solmimiseksi TEM:n ja SYTY:n kesken. Vuoden 2014 aikana Suomen Kylätoiminta ry:n kanssa käytiin keskusteluja paikallisen kehittämisen edistämisestä. Keskustelujen seurauksena esitettiin joulukuun kokouksessa, että YTR ottaisi valmisteltavakseen maaseudun paikallisen kehittämisen sopimuksen työnimellä "maaseutusopimus". Tavoitteena olisi selvittää yhdessä ministeriöiden ja paikallisen kehittämisen toimijoiden kanssa, minkälainen yhteistoimintasopimus voisi toimia paikallisessa kehittämisessä erityisesti maaseutualueilla. YTR:n joulukuun kokouksessa sovittiin, että kootaan pienryhmä pohjustamaan paikallisen kehittämisen yhteistoimintasopimuksellisuuden valmistelua. Työryhmän varsinainen työ alkaa vuoden 2015 alussa.

YTR:n sihteeristöstä osallistuttiin Leaderin sekä Euroopan meri- ja kalatalousrahaston kansallisen toimintaohjelman valmisteluun ohjelmakaudelle 2014–2020.

8 Maaseudun, saariston ja kaupungin vuorovaikutuksen ja yhteistyön edellytysten parantaminen sekä kansallisen ja EU:n maaseutu- ja aluepolitiikan yhteensovittamiseen osallistuminen

Keväällä 2014 toteutetun organisaatiomuutoksen myötä maaseutu-, kaupunki- ja saaristopolitiikka muodostaa oman vastualueensa TEM:n alueosastolla. Tämä on omalta osaltaan mahdollistanut entistä tiiviimpää yhteistyötä politiikkalohkojen välillä.

Elinkeinoministeri *Jan Vapaavuori* asetti filosofian tohtori, rehtori, yhteiskunta- ja maantieteen professori *Perttu Vartiainen* selvitysmieheksi, jonka tehtävänä on laatia selvitys kaupunki-, maaseutu- ja saaristopolitiikan kehittämistarpeista. Selvityksellä arvioidaan kaupunki-, maaseutu- ja saaristopolitiikan tehtäviä, roolia ja vaikuttavuutta osana kansallista aluekehittämistä. Selvitys valmistui 19.12.2014. Vartiainen selvitys ja sen jatkotoimet käsiteltiin hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmässä tammikuussa 2015. Tämän jälkeen selvitys lähti lausunnoille. YTR-verkostosta osallistuttiin kansallisen ja EU:n maaseutu- ja aluepolitiikan yhteensovittamiseen työryhmätyöskentelyn kautta. Yhteensovittamista tehtiin mm. maaseutupoliittisen kokonaisuohjelman valmisteluryhmässä, maaseutuverkoston ohjausryhmässä, leader- työryhmässä ja -valintakomiteassa sekä alue- ja rakennepoliitiikan neuvottelukunnassa (ARNE).

Syksyllä järjestettiin maaseutuverkoston, MMM:n sekä YTR:n yhteinen road show Kuopiossa, Seinäjoella, Rovaniemellä sekä Helsingissä; "Yhteistyöllä menestystä -

uusi maaseutuohjelma ja YTR kenttäkierroksella”. Tilaisuuksissa esiteltiin Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma vuosille 2014–2020 sekä uudistunut YTR. Ruotsinkielinen tilaisuus toteutettiin Tampereella.

9 Julkaisut

Vuoden 2014 alusta lähtien YTR-julkaisut ilmestyivät työ- ja elinkeinoministeriön julkaisusarjan alueiden kehittäminen -kokonaisuudessa omalla ilmeellä. YTR-julkaisuja ilmestyi yhteensä neljä:

- Maaseutukatsaus 2014. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2/2014.
http://www.tem.fi/files/38570/TEMjul_2_2014_web_23012014.pdf
- Mahdollisuuksien maaseutu – Maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma 2014–2020. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 9/2014.
http://www.tem.fi/files/38887/TEMjul_9_2014_web_25022014.pdf
- Möjligheternas landsbygd – landsbygdspolitiska helhetsprogrammet 2014–2020. Arbets- och näringsministeriets publikationer 19/2014.
http://www.tem.fi/files/39773/TEMjul_19_2014_web_08052014.pdf
- Kun pienestä kunnasta tulee kylä – kuntaliitosten vaikutukset maaseutuyhteisöissä. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 33/2014.
http://www.tem.fi/files/40946/TEMjul_33_2014_web_17092014.pdf

YTR-julkaisujen lisäksi TEM:n raporttisarjassa julkaistiin numerolla 23/2014 ”Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän YTR:n vuosikertomus 2013”.
http://www.tem.fi/files/40407/TEMrap_23_2014_web_18062014.pdf

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän YTR:n vuosikertomus 2014

Verkkojulkaisu
ISSN 1797-3562
ISBN 978-952-227-990-3

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY